

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἡ Μουσικὴ τῶν παιδαγωγικῶν σχολείων (ἐξηνητημένον).

Παράρτημα Μουσικῆς παιδαγωγικῶν σχολείων, περιέχον
παιδαγωγικὰ ἄσματα Δραχ. 2.20.

Μελωδικαὶ ἀσκήσεις μετὰ παιδαγωγικῶν ᾠμάτων, ἐγκε-
κριμένον πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκαλείων καὶ ἀστικῶν scho-
λείων Δραχ. 3.70.

Πρὸς ἐκτύπωσιν : Μελέτη, περὶ τῆς καταστάσεως τῆς παιδαγω-
γικῆς μουσικῆς εἰς τὰ σχολεῖά μας ἐν σχέσει
πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς.

Τιμᾶται δεμένον δραχμὰς 10.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΝ ΤΩ ΑΡΣΑΚΕΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΠΟΛΛΩΝ

ἦτοι

ΑΣΜΑΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

μετὰ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΑΣΜΑΤΟΣ

«Μέγας θησαυρός ἐστὶ καὶ βέβαιος Μουσικὴ
ἅπασιν τοῖς μαθοῦσι, παιδευθεῖσί τε».

Ἀθήναιος.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1919

Λιθ. Χ. Δεβαντή

№ 17

Δαρεῖ ἡ δεοχὴ
ζωὸς εἰρωνὴ χρῆσαι
χαρίλαος ἐταγανιδὴ

№ 17

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΝ ΤΩ ΑΡΣΑΚΕΙΩ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΠΟΛΛΩΝ

ἦτοι

ΑΣΜΑΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

μετὰ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΑΣΜΑΤΟΣ

«Μέγας θησαυρός ἐστὶ καὶ βέβαιος Μουσικὴ
ἅπασιν τοῖς μαθοῦσι, παιδευθεῖσι τε».

Ἀθήναιος.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1919

Λιδ. Χ. Λεβαντή

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ι. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΛΙΣΜΑΤΑ.

Α! ΘΡΗΣΚΕΙΑ.

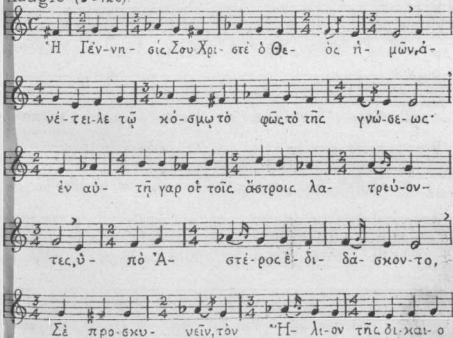
ΛΙΣΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΑΧΟΥ.

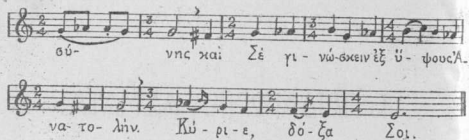
— exo —

1. Απολυτίκιον τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Adagio (J = 120).

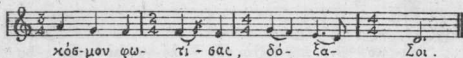

Ἡ Γέν-νη-σις σου Χρι-στε ὁ Θε-ὸς ἡ-μῶν, ἀ-
 νέν-τει-λε τῷ κο-σμῷ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώ-σε-ως·
 ἐν αὐ-τῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λα-τρεύ-ον-
 τεσ, ὑ-πὸ Ἀ-στέ-ρος ἐ-δι-δά-σκον-το,
 Σε προ-κυ-βεῖν, τὸν Ἡ-λι-ὸν τῆς δι-και-ο

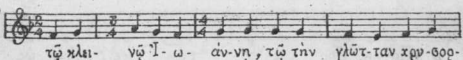
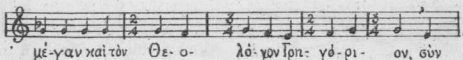
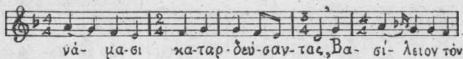
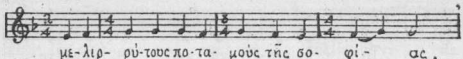
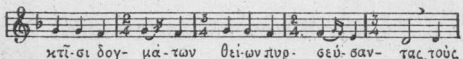
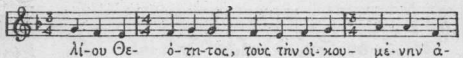
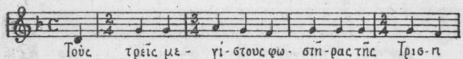

2. Ἀπολυτίκιον τῶν Θεοφανείων.

3. Απολυτίκιον τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.

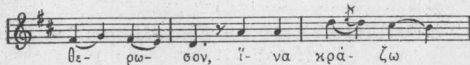
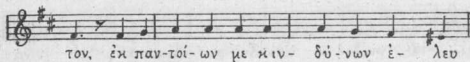
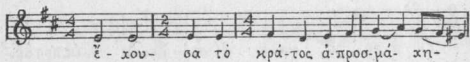

ρή- μο- νι, πάν-τες, οἱ τῶν λό-γων αὐ- τῶν ἐ-ρα-
 σταί, συν-ελ- θόν-τες ὕ- μνοις τι- μή- σω-
 μεν· αὐ- τοὶ γὰρ τῇ Τρι- ά- δι ὕ πέρ ἡ-
 μῶν ἁ- εῖ πρε- σβεύ- ουν· σιν.

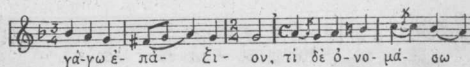
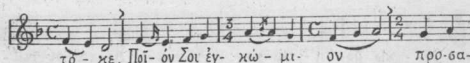
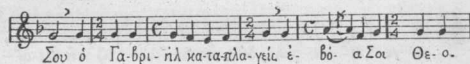
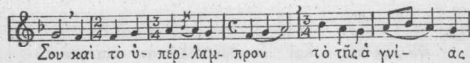
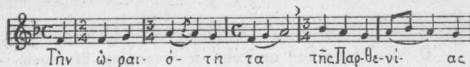
4. Κοντάκιον τῶν Χαιρετισμῶν.

Τῇ ὕ- περ- μά- χῳ Στρα-τη-
 γῷ τὰ νι-κη-τή- ρι· α ὡς
 λυ- τρω- θεῖ- σα τῶν δει- νῶν εὐ-χα- ρι-
 στή- ρι· α, α να- γρά- φῳ Σοι ἡ
 Πό- λις Σου Θε- ο- τό- κε. Ἄλλ' ὡς

5. Τὴν ὠραιότητα τῆς Παρθενίας Σου.

7. Απολυτίκιον τῆς Ἀναστάσεως

Χρι- στός ἀ- νέ- στη ἐκ νε- κρῶν, θα-
νά- τῳ θά- να- τον πα- τή-
σας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνή- μα-
σι ζω- ῆν χα- ρι- σά- με- νος.

8. Ἐπιταφίου Θρήνου Ἑγκώμια.

Στάσις Α!

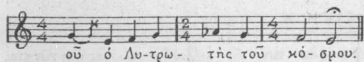
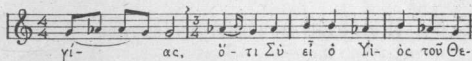
Ἡ ζω- ῆ ἐν τά- φῳ κα- τε- τέ- θης Χρι-
στὲ καὶ ἀγ- γέλων στρα- τι- αὶ ἐ- ξε- πλῆτ- τον- το,
συγ- κα- τά- βα- σιν δο- ξά- ζου- σαι τὴν σὴν.
Στάσις Β!

Ἄ- ξι. ὄν ἐ- στι με- γα- λύ- νειν Σε τὸν Ζω- ο-

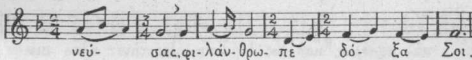
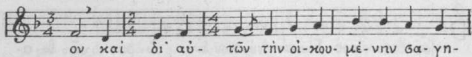
δό- την· τὸν ἐν τῷ Σταυ-ρῷ τὰς χεῖ-ρας ἐκ-
 τεί-ναν-τα καὶ συν-τρι-ψαν-τα· τὸ κρά-τος τοῦ ἐκ-θροῦ.
 Στασις Γ.
 Αἰ· γε-νε-αὶ πα-σαι
 ὤ- μνον τῇ τα-φῇ Σου προσ-φέ-ρου-
 σι Χρι-στὲ μου.

9. Ἀπολυτίκιον τῆς Ἀναλήψεως.

Ἀ-νε-λήφης ἐν δό-ξῃ Χρι-στὲ ὁ Θε-ὸς ἡ-
 μῶν· κα-ρο-ποι-ῆ-σας τοὺς μα-θη-τὰς τῇ ἐ-
 παγ-γε-λί-ᾳ τοῦ Ἀ-γί-ου Πνεύ-μα-τος, βέ-
 βαι-ω-θέν-των αὐ-τῶν δι-ὰ τῆς εὐ-λο-

10. Ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς.

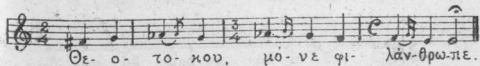
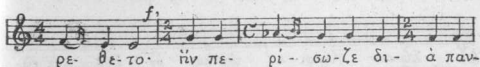
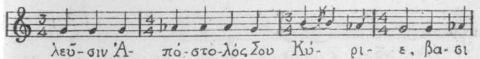

11. Απολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

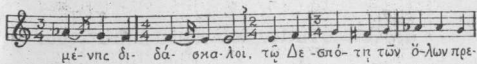
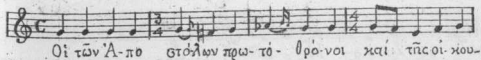
Ὡς τῶν αἰχ-μα- λῶ- των ἐ- λευ-θε- ρω- τῆς καὶ τῶν πτω-
 χῶν ὑ- πε- ρα-σπι- στής, ἀ-σθε-νούν-των ἰ-α- τρός, βα-σι-
 λέ-ων ὑ- πέρ- μα- χος, τρο- παι-ο- φό- ρε με -
 γα-λο- μάρ-τυς Γε- ώρ- γι- ε, πρέ-σβευ-ε Χρι-
 στῷ τῷ Θε- ῷ σω- θῆ-ναι τὰς ψυ-χὰς ἡ- μῶν.

12. Απολυτίκιον τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ελένης.

Τοῦ Σταυ- ροῦ Σου τὸν τύ-πον ἐν οὐ- ρα- νῷ Θε-α-
 σα- με- νος καὶ ὡς ὁ Παῦ- λος τὴν κλη- σιν
 οὐκ ἐξ ἄν- θρώ-πων δε- ζά- με-νος, ὁ ἐν βα-σι-

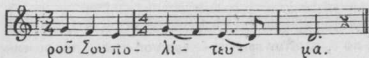
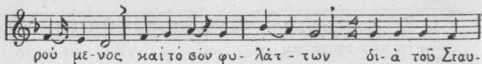
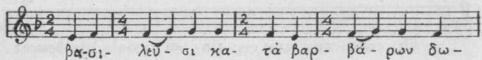
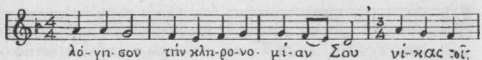
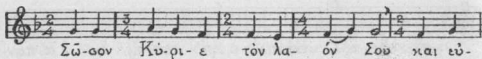

13. Ἀπολυτίκιον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

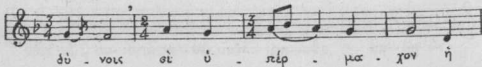
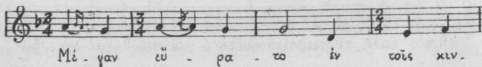

14. Απολυτίκιον τῆς ἑορτῆς τοῦ Σταυροῦ.

15. Απολυτίκιον τοῦ Ἀγίου Δημητρίου.

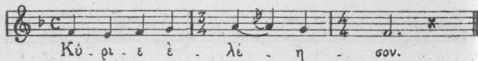

οἱ - κου - μέ - νη Ἀ - θλο - φό - ρε τά
 ἔ - θνη τρο - πού - με - νον. Ὡς
 οὖν Λυ - αί - ου κα - θῆ - λικ τὴν
 ἔ - παρ - σιν ἐν τῷ στα - δί - φ θαρ.
 ρύ - νας τὸν Νέ - στο - ρα,
 οὕ -τως Ἀ - γι - ᾶ Χρι - στὸν τὸν Θε -
 ὄν ἰ - κί - τω - ε δω - ρή - σα - σθαι ἡ
 μῶν τὸ μέ - γα ἔ - λε - ος.

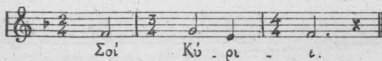

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

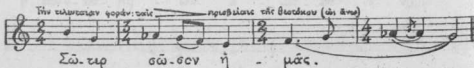
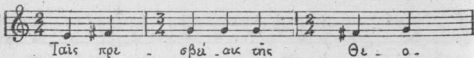
16. Κύριε ἐλέησον.

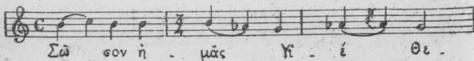
17. Σοί Κύριε.

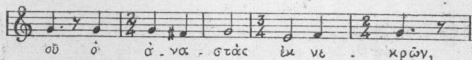

18. Ταῖς πρεσβείαις...

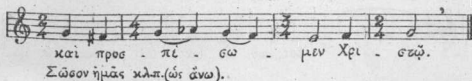

19. Σῶσον ἡμᾶς...

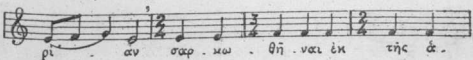
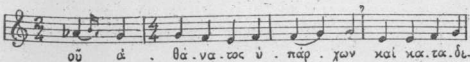
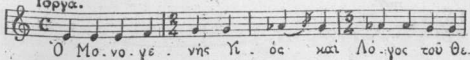

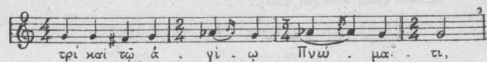
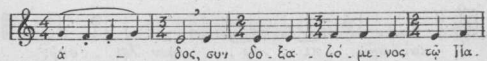
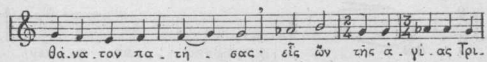
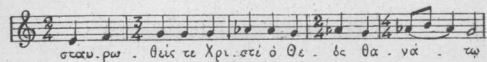
20. Δεῦτε προσκυνήσωμεν.

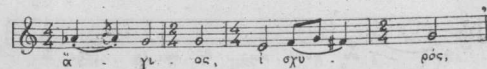
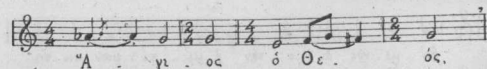
21. Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος....

Γοργά.

22. Ἅγιος ὁ Θεός...

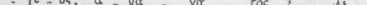
ἄ - γι - ος, ἁ - θά - να - τος, ἔ -

[illegible]

Τὸ τρίτον.

Ἄ - ρ - ος ὁ Θε - ός, ἄ - ρ - ος, ἰ - σχυ - ρός.

 ἁ - γι - ος, ἁ - θά - να - τος, ἱ - λί - η

[illegible]

Δό - ξα Πα - τρι και Υι - ω και Α - γί - ω

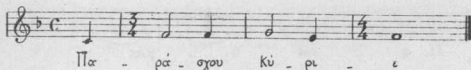
Πνεύ - μα - τι . Καὶ νῦν καὶ ἄ - ει καὶ ἕς

τούς αἰ - ῶ - νας τῶν αἰ - ῶ - νων, ἃ - μὴν.

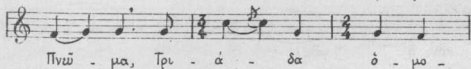
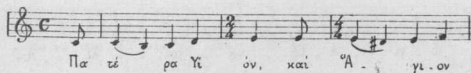
Α - γι - ος, ἁ - θά - να - τος, ἰ -

λί - η - σον ἡ - μάς.

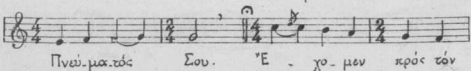
23. Παράσχου Κύριε.

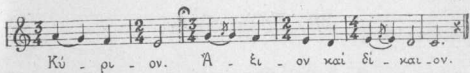

24. Πατέρα, Υιόν...

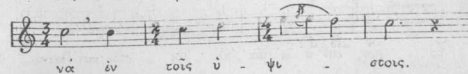
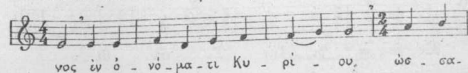
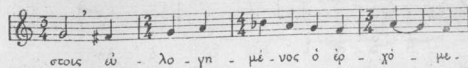
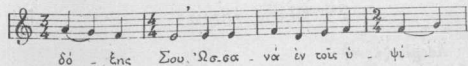
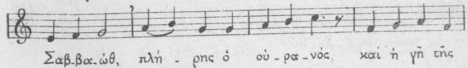
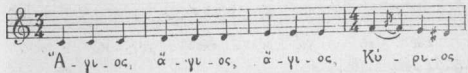

25. Ἐλεον εἰρήνης...

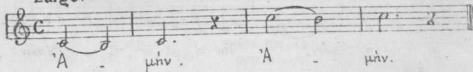

26. Ἅγιος ἅγιος

27. Ἀμήν.

Largo.

28. Σέ ὑμνοῦμεν.

Σέ ὑ - μνοῦ - μεν, Σέ εὐ - λο - γοῦ - μεν

Σοί εὐ - χα - ρι - στοῦ - μεν, Κύ - ρι -

ε καὶ ὁ - ὁ - με - θά Σου ὁ Θε - ὁς ἡ - μῶν.

29. Ἄξιόν ἐστιν.

Adagio (♩ = 100)

Ἄ - ξι - ὄν ἐ - στί - νας ἄ - λη -

θῶς, μα - κα - ρί - ζειν Σε τὴν θε - ο -

τό - κον, τὴν ἀ - ει - μα - κά - ρι - στον καὶ Πα - να -

μῶ - μη - των καὶ μη - τέ - ρα τοῦ θε -

οῦ ἡ - μῶν. Τὴν τι - με - ω - τέ - ραν τῶν

Χε - ρου - βίμ, καί ἰν - δο - ἔο - τέ -
 ραν ἁ - ὑγ - κρι - τως τῶν Σε - ρα - ψίμ,
 τὴν ἁ - δι - α - φθό - ρως θε - ὄν
 Λό - γον τε - κοῦ -
 σαν, τὴν ὄν - τως θε - ο - τό -
 κον Σί - με - γα - λύ - νο -
 μιν .

30. Παιδικὴ προσευχή.

ἄργα. *Ἀ. Ἀργυρέπουλος.*

Δὲν λη - σμο - νῶ μέ τό Σταυ - ρό μου, ποῦ κά - νω
 Με - γά - λῃ χά - ρι Του, με - γά - λη γιὰ τὸ συ -
 βρα - δύ καὶ πρω - ῖ τὴν προ - σω - χῇ μου στὸ θε -
 νῆ - θε - σα - ρί - γῶ, πρὶν ἅ - πό κά - θε πρᾶ - ξί

1. ό μου, ποι μου χα - ρί - ζι τή ζω - ή.

2. κ' άλλη πι - στα νά τόν δο - ξο - λο - γώ.

Ἄ. Μωραϊσίν.

31. Προσευχή.

Ἄργα.

Ἄ. Ἀργυρόπουλος.

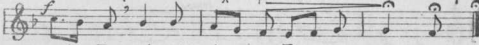
1. Δός μου, Δέ - σποι - να Μα - ρί - α, δός μου

2. Ἄ - κου - ε με προ - θυ - μι - α τή φω

1. τήν βο - ή - θε - άν Σου, και πο - τέ, πο - τι μα -

2. νή τής προ - σω - χής μου και εις τούς μα - λους γο -

1. κράν Σου μή μ' α - φι - νης Πα - να - γί - α.

2. νᾶς μου δι - νε κά - θε ω - τω - χί - α.

Ἄ. Κατακουζινός.

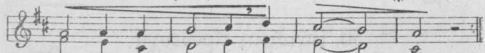
32. Δέησις.

Μετρίως.

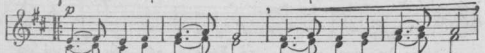
Σικελική μελωδία.

ὦ πα - νά - μω - με, ὦ πα - νά - χραν τε,

γλυ - καιά Παρ - θί - νε Μα - ρι - α,

Μῆ - τερ ὀ - σί - α, Μῆ - τερ ἁ - γί - α,

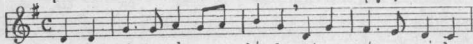
δι - ου και ι - κέ - τευ - ε υ - πέρ ἡ - μῶν.

Β' ΦΥΣΙΣ & ΖΩΗ.

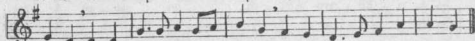
33. Ἡ ἀγγελάδα

Μιτριώσ.

Ἄ. Ἀργυρόπουλος

1. Ἡ κα - λή μας ἄ - γε - λά - δα τρώ - γει κά - τω στή λια -
 2. Νά τό κά - μου - νε τυ - ρά - κι, νά τό κά - μουν βου - τυ -

1. κα - δα με - κρά χόρτα καί με - γά - λα γιά νά κα - τε - βά - σῃ γά - λα.
 2. ρά - κι, νά μοῦ βά - λουν μέσ' σπ' πιά - το, νά μοῦ πούγῃ ὁ - ρέ - σε, φά - το! α
 Γ. Βιζυνητός

34. Κόττα μου, κοττούλα μου.

Γοργά.

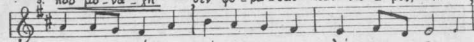
Κ. Σφακιαννάκης.

1. Κότ - τα μου, κοτ - του - λά μου.
 2. Κοτ - τα μου, κοτ - του - λά μου,
 3. Κοτ - τα μου, κοτ - του - λά μου,

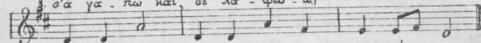
1. πού μι τό κακ - κά - ρι - σμά σου κά - νεις - ἔρ - χον -
 2. πού πρω - ἴ, μο - λics ἐν - πνή - σης, εἰ - χεις πρῶ - τα
 3. πού μο - νά - γη δέν φο - βά - σαι καί νω - ρis, νω -

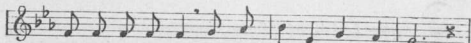
1. ται σι - μά σου τά, κοτ - τῶ - που λά - κια σου.
 2. νά γεν - νή - σης στο κο - τε - τει σου ε'αυ - γό,
 3. ρis, κοι - μά - σαι, ε'αυ - γου - λά - κια σου πα - στρεύ - ω,

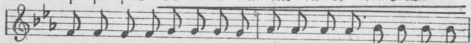
1. τά μι - κρά παι - δά κια σου.
 2. νά τό φάη ἡ μα - μά κι ε - γώ;
 3. σ'ά γα - πῶ καί, σε λα - τρώ - ω } 1-3. Κότ - τα μου,

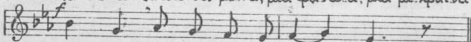
- 1-3. κότ - τα μου, κότ - τα μου, κοτ - του - λά μου

1. με-σ-τόν οὐ-ρα-νό-σάν σκα-φί-δι φω-τει-νό.
2. σφαί-ρά μου κι' αὐτό 'δῶ καὶ 'κεῖ νά τό πε-τῶ.

1. Σάν καν-δύ-λι κά-θε βρά-δυ δί-χως ἄ-ναμμία καὶ λά-δι
2. Μά-πο-τέ σω-στό-δέν μέ-νε, μιὰ τρανεύ-α, μιὰ με-κράνει

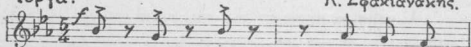

1. γέγ-γῆ με-σα-σὸ σκο-τά-δι.
2. δέν-ἄ-ξέ-ρω τί πα-θαί-νει. ++

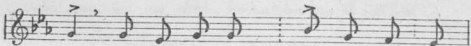
38. Ἡ κλώσσα.

Γοργά.

Κ. Σφακιανάκης.

- 1.2. Κλώκ, κλώκ, κλώκ, μ' ἔ-να θυ-

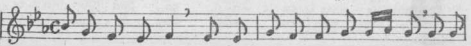
- 1.2. μό-στην αὐ-λή γυρ-νά ἡ κλώσ-σα

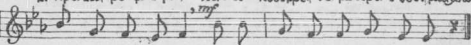
- 1.2. μέ-τό-φου-σιω-τό-λαι-μό-καὶ-μή

- 1.2. τὰ-παι-διά-τά-τό-σα. 1. Κλώσ-σα
2. Μιά-τά

1. φέ-λη μου πα-ληά, τί-θυ-μῶ-νεὺς σάν-ζυ-γῶ-νω; δέν-ἔμ.
2. κρά-ζει-τρο-φε-ρά, κά-τι-ποῦ-βρεῖ-νά-μοι-ρά-σου-νη-μιά-ἀπό

1. γί-ζω-τά-πουλιά-μό-νο-σοῦ-τά-κα-μα-ρώ-νω.
2. γιὰ-ἄν-τά-φε-ρά-τά-σκε-πά-ζει-ς-νά-ῃ-συ-χά-σαν.

Σημ. Τό μέτρον ζ' τοῦ ὑπ' ἀριθ 38 ᾠματος εἶναι σύνθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ ἐν μέτρον τριμερές καὶ ἐν διμερές, ἑκάστον των ὁποίων ἐκτελεῖται μὲ ἐκείας οἰκειάς ρυθμικαὶς κινήσεις ὅπως χειρὸς. Δυνατόν οἷμιν νὰ προηγηθῇ τὸ διμερές καὶ νὰ ἑπεται τὸ τριμερές, ὅπως συμβαίνει ἐν τῷ 4^{τῷ} μέτρῳ αὐτοῦ ἀνω ᾠματος.

39. Χελιδόνη.

Μετρίως.

Κ. Σφακιαννάκης.

Χε-λι-δο-νι μου σπαθά-τω χε-λι-δό-νι τοῦ Μαρτιοῦ, ἔ-λα
 λι-γο πα-ρα-κά-τω ἀπ' τῆ στέ-γη τοῦ σπητιοῦ, νά μου
 πῆς καὶ νά σοῦ πῶ, πό-σο πᾶν-τα σ' ἄ-γα-πῶ.
 Γ. Σουρῆς.

40. Τὸ ἡμερονύκτιον.

Ὀλίγον γοργά.

+++

1. Πρω-ί ὁ ἥ-λιος βγαί-νει ἀπ' 2. Μα, ὕ-πνος πρίν τόν πά-ρη, ἄ-
 1. τὴν ἄ-να-το-λή, τὸ βρά-δυ κα-τε- 2. φί-νει προ-στα-γῇ στα ἄ-στρα στό φῶ-
 1. Βαί-νει μ' ὁ-λό-χρυ-ση στο-λή. 2. γά-ρι νά γέγ-γου-νε τῇ γῇ.
 Γ. Βασιλινός.

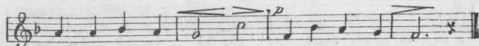
41. Ἡ αὐγοῦλα.

Μετρίως.

H. Rinek.

1. Πρό - βα - λες αὐ - γοῦ - λα, πρό - βα - λες αὐ - γή,
2. Πρό - βα - λες αὐ - γοῦ - λα, πρό - βα - λες αὐ - γή,
3. Πρό - βα - λες αὐ - γοῦ - λα, πρό - βα - λες αὐ - γή,
4. Προ - βα - λες αὐ - γοῦ - λα, πρό - βα - λες αὐ - γή,

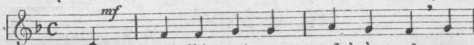
1. ποῦ στὸν κό - σμο χύ - νεις μιά γλυ - κιά πνο - ή.
2. κι' ἄν - θος ξε - φυ - τρώ - νει στὸ χλω - ρό κλα - δί.
3. κι' ἔ - λαμ - ψ' ἄπ' τὸ φῶς σου, ὁ - λη μας ἡ γῆ.
4. κι' ἄρ - χι - σε νὰ ψάλ - λη πᾶ - λι τὸ που - λι.

* * *

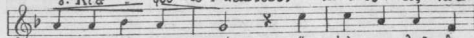
42. Πρὶν κοιμηθοῦν.

Μετρίως.

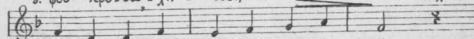
+ + +

1. Σὲ κά - θ' ἄ - στέ - ρι, ποῦν' ἔ - κει ψη -
2. Καὶ κα - μα - ρώ - νει τρυ - φέ - ρά τὰ -
3. Κι' αὖ - τοῦ τε - λειώ - σουν κά - θε τι, κι' αὖ -

1. λά στὸν οὐ - ρα - νό, ἔ - ν' ἄγ - γε - λοῦ - δι
2. φρό - νι - μα παι - δια, ποῦ ὁ - πα - κου - ουν
3. φοῦ προ - σω - χη - θοῦν, λέγ' ὅ - κα - λή νύ - χα αὖ

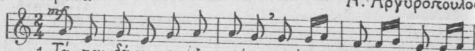
1. κα - τοι - κει μέ, βλέμ - μα φω - τι - νό.
2. μέ χα - ρά, και μέ, κα - λή καρ - δια.
3. χα - πη - τό, και πᾶν νὰ κοι - μη - θοῦν.

— end —

43. Τό κρυφτό.

Μετρίως.

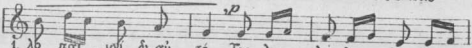
Α. Αργυρόπουλος.

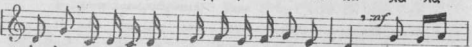
1. Τά παι-δά-κια παίζουν τρέχουν παίζουν πρό-σχα - ρα κρυ-
2. Ο - λα κρύ-βονται με τρελλά τό κα - θέ - νά β - που μιο-

1. φτώ, τί μα - νί - α πού τήν ἔ - χουν στο τρελ -
2. ρεῖ καί φω - νά - ζουν ἔ - λα ἔ - λα κι ἄλ - λο -

1. λο πατ - γνί - δι αὐ - τό τρα λα λα λα λα λα λα
2. τρέ - χει νά τὰ βρῇ. τρα λα λα λα λα λα λα

1. λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα τί μα -
2. λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα καί φω -

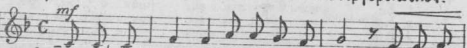
1. νί α πού τήν ἔ - χουν στο τρελλό παι - γνί δι στο παιγνίδι αὐτό.
2. νά - ζουν ἔ - λα, ἔ - λα κι ἄλλο τρέχει, κι ἄλλο τρέχει νά τὰ βρῇ.

44. Ὁ βοσκός.

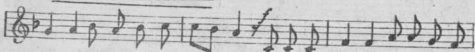
Α. Μαραβέτος.

Γοργά.

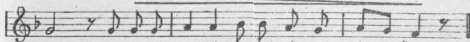
Α. Αργυρόπουλος.

1. Ἔ - ν - πινά - ῥα μέ τόν πρῶ - το πε - τι νό καί τό ῥα -
2. Βο - σκουν τ' ἄρ - νά - κια τρέ - χουν σάν τρελ - λά μὲ τοῦ βου -
3. Καί ὁ βο - σκός μο - νά - χος τρα - γου - δεῖ μὴ δὲν ἔε -
4. Κι ἄ - φοῦ πε - ρά - σ' ἡ - μέ - ρα μια φο - ρά, τ' ἄρ - να - κια.

1. Βδί στό γέ - ρι του ἄρ - πά - ζεῖ, φέρνει τ' ἄρ - νά - κια ὁ - λα στό βου -
2. νοῦ τὰ ὄρο - σε - ρά - θυ - μά - ρια, στό θά - μνο, πού κρυφά μο - σχο - βο -
3. χνά τ' ἄρ - νά - κια, πού βο - σκοῦ - νε. Εἶ - ν' ὁ βο - σκός μας φρό - νι - μο - παι -
4. του μα - ζεῖ με κα - θε βρά - δυ γυ - ρί - ζει στο χω - ρί - οῦ του μέ - χά -

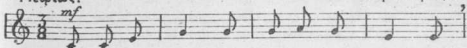
1. νό, χέ - κεί - νας ἄ - πό κα - τω τὰ κυτ - τὰ - ζει.
 2. λῆ καὶ μὲ σταῖ κα - τα - πρά - σι - να χορ - τὰ - ρια.
 3. δι, καὶ ὁ - λοι, στὸ χω - ριὰ τὸν ἄ - γα - πού - νε.
 4. ρα καὶ κλείστη μὰ νύρα με - θα το κο - πὰ - δι.

I. Πολύμνος

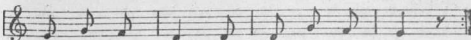
45. Ἡ βοσκοπούλα.

Μετρίως.

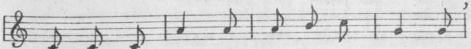
Δημώδης μελωδία.

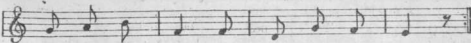
1. Μὴ βο - σκο - πού - λα ῥο - δο - πλα - σμὲ - νη
 ἡ ἄ - πελ - πι - σμὲ - νη στα ὁ - ρη - τρε - χι
 2. Εἰς τὰ λαγ - κά - δια ἡ κο - ρη - τρε - χι
 καὶ δα - κρυ - σμὲ - νη τὰ χέ - ρια - χι
 3. Ὡ - ἄ - να - γιὰ - μου, κα - μέ - το - θᾶ - μα
 ο - λᾶ - σθ - μέ - νιο, νᾶ - τὸ κρε - μά - σω

1. εἴ - ἄρ - νί της χᾶ - νει στήν ἑ - ρη - μὰ
 καὶ τὸ φῶς - νᾶ - ζει μὲ ἄ - πελ - πι - σμᾶ.
 2. μὲ ξε - πλεγ - μέ - να χρυ - σᾶ - μαλ - λῆ,
 ἄ - νυ - ψω - μέ - να στήν Πα - να - γιᾶ.
 3. καὶ θᾶ σου κα - μω εἰ - νᾶς ἄρ - νί -
 εἰς τὴν εἰ - κό - να σου τὴ σε - πτη.

1. Ἀν - κή - μου, φῶς μου, πού εἶ - σαι, ἴ - πέ - μου,
 εἰ - χα - σα - παῖ - ζει θε - εἰ - εἴ - ἄρ - νί - μου
 2. Ὡ - Πα - να - γιᾶ μου, γλυ - κειὰ Παρ - θε - νος,
 καὶ νᾶ - σου φέ - ρω, ἄν - θη - πλεγ - μέ - να,
 3. Καὶ ἐξ - με - ρώ - νεῖς θε - ος τὴ - μέ - ρα
 εἴ - ἄρ - νί της εἰ - χεὶ στήν ἁγ - κα - λῆς της

1. ἄρ - νί μου πού - σαι, δὲν μου - μι - λᾶς;
 δὲν με - λυ - παῖ - σαι, δὲν, μὲ ἄ - γα - παῖς;
 2. φᾶ - νέ - ρω σὲ - μου πῶν ἡ - Ἄν - κή.
 καὶ ἄσπρα κε - ρὰ - κια τὰ - χυ - τα - χυ.
 3. καὶ ἡ βό - σκο - πού - λα λη - δο - γε - λᾶ,
 σάν λε - ρι - στέ - ρι καὶ τὸ φι - λᾶ.

46. Άνοιξις.

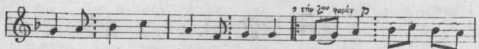
Αημιώδης μελωδία.

Μετρίως.

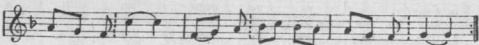
Ν. Μάλτος.

1. Ό - λα, ό - λα, έ - ξω βγή - τι,
2. Κά - τω κά - τω πᾶ - με ό - λοι
3. Πά - ει, έ - λιω - σε τό χιό - νι
4. Έ - κεί κά - τω στ' άν - θη πᾶ - με,

1. ό - λα κά - τω κα - τα - βή τι, για να παι - ξω
2. σὸ ὦ - ραϊ - ο τε - ρι - βό - λι μέ χα - ρές και
3. κι ἔ - θε πᾶ - λι χε - λι - δό - νι και γλυ - κά γλυ -
4. νά χο - ρε - ψω με, νά φᾶ - με, κ' ἔ - πει - τα πε -

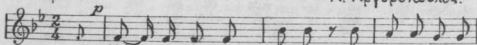
1. με παι - δια, στ' άν - θι - σμέ - να τὰ κλα - διά.
2. με τρα - γού - δια ψά - κά κά - ψω - με λου - λαύ - δια
3. κά λα - λει κι ό - λους έ - ξω μάς κα - λει
4. τοῦ με πᾶ - λι σῆς μη - τέ - ρας τὴν ἀγ - κά λη.

Ἄ. Ἀρθαντόπουλος.

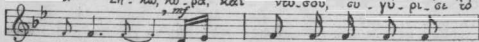
47. Κουκουρίκο.

Α. Αργυρόπουλος.

Μετρίως.

1. Μο - λις γλυ - κό - χα - ρα - ζει στὴν ἄ - κρηό οὐ - ρα -
2. Κι ἄ - μέ - σω - σου - μου - ρέ - ζει! φω - νᾶ - ζει με χα -
3. Σή - κα, κυ - ρά, και ντῦ - σου, συ - γύ - ρι - σε τό

1. νός
 2. ρά -
 3. σπῖ -
1. Έ - πνά - ει ό πε - τει -
 2. Έ - πνα κα - λη κυ -
 3. σπῖ - κα και σύ, τε -

1. νός και ζω - ή - ρά τι - νά - ζει τὰ
2. ρά, και - λὶ μά - φέν - τη, σή - κω· παι -
3. χνι - τη, νά πας στοῦ μα - γα - ζι σου· παι

1. ὁ - μωρ - φα φτε - ρά του, να δια - ξη τὰ ὁ - νει -
2. διὰ τι καρ - τε - ρεῖ - τε, ξυ - πνή - σε - τε, χα -
3. διὰ μὲ ὁ ὕ - πνος, φθά - νει. ὁ κώ - δων θα ᾄ σι.

1. ρά - του, νά δώ - ξη τὰ ὁ - νει -
2. ρῆ - τε, ξυ - πνή - σε - τε, χα -
3. μά - νη ὁ κώ - δων θα ᾄ σι -

1. ρά - του, τρα λα λα λα λα.
2. ρῆ - τε, τρα λα λα λα λα.
3. μά - νη, τρα λα λα λα λα.

48. Ἡ. κυψέλη.

Γοργά.

Ἄ. Ἀργυρόπουλος.

Τὶ ζω - ῆ ὠ - τυ - χί - σμέ - νη καὶ ἢ μέ - λω - σα ἰ -

κεῖ! μέ - σο ὀ - μέ - λι πάν - τα μέ - νει μέ - σο ὀ - μέ - λι κα - τοί -

κεῖ. Τὴν κυ - ψέ - λη της κατ - τά - ζω καὶ ἐη - λώ - ω καὶ πο -

νῶ, τὴ μη - τέ - ρα μ' ἄγ - κα - λία - ζω καὶ τὴ ἐη - λω - μου ἐ -

χνώ. Εί-νε πειό γλυ-κιάπ'τό μέ - λι τῆς μη-τέ-ρας τὰ φι-
 λιά κ'ἔν-νε πᾶν-τω-τε κυ - ψέ - λη ἢ θερ-μὴ τῆς ἀγ-κα-λιά.
Ἰ. Παλιόμπε.

49. Ὁ τρυγητὸς.

Τοργά (εἰς δύο κινήσεις)

Κ. Σφακιαννάκης.

Κα - λῶς μάς ἤλ - θες, Αὐ - γου-στε, μέ
 τὰ γλυ-κά σου δῶ - ρα, τοῦ τρυ-γη-τοῦ ἡ
 ὦ - ρα μας κρά-ζει· τί χα - ρά! Αὐ
 γι - ζον-ται τὰ κλή-μα-τα χλω - ρά καὶ φουν-τω-
 μέ - να, στα-φύ - λια φορ - τω - μέ - να καὶ
 φύλ-λα δρο-σε - ρά. Ἐ - λᾶ - τε ξε - κρε-
 μά - σα-τε, ἄ - γα - λη - τὰ παι - δά - κια, αὐ-

τά τά κα - λα - θά - κια, ποῦ κρι-μάν-ται ἰ -
 κει, νά πα - με νά τρυ - γή - σω - με εἰς
 τοῦ παπ-ποῦ τ' ἄ - μπέ - λι γλυ - κό, γλυ - κό σάν
 μέ - λι στα - φύ - λι βο - ζα - κί.

Ἀ. Χαφτόπουλος.

50. Παιδάκι καὶ πουλάκι.

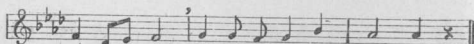
Μετρίως.

Ἀ. Ἀργυρόπουλος.

1. Ἐ - λᾶη - δο - νά - κι μου μι - κρό,
 2. Μεσ' στό κλου - βί, που - λά - κι μου,
 3. Μὴ ντερί - πε - σᾶι κε - λαῖ - δη - σε,
 4. Δέ θέ - λω γώ τά πλού - τη - σαι
 5. Καί τοῦ - το τὸ πλουμ - πᾶ - δι - στό
 6. Γι' αὐ - τὸ δέν εἰ - χω ὅ - ρε - εἰ

1. μὴν εἶ - σαι λυ - πη - μέ - νο, φά - γε τὴ ζα - χα -
 2. θά τά περ - νᾶς ὡ - ραῖ - α, θά τρῶς ἀπ' ὅ - λα
 3. καὶ τά μ - κρά παι - δά - κια, ὅ - που τρυ - γύ - ρω
 4. δι θέ - λω τά γλυ - κά - σας, καὶ δὲν ται - ριά - ζω
 5. καὶ τ' ὁ - μορ - φο κλου - βᾶ - κι εἰ - ρε πῶς εἶ - ναι
 6. κ' εἰ - χω με - γά - λο πό - νο, μέ λω - τε - ριά νά

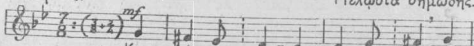
1. ρί - τσα σου, μὴν ντρί - πει - σαι καὶ - μέ - νο.
2. τὰ γλυ - κά, θά - χης καὶ ἡμᾶς λα - ρί - α.
3. σου θω - ρεῖς, δι - κά σου εἶν' ἀ - διρ - ρά - νια.
4. εἰς ἡ - μέ οὐ - τε κ' ἢ συν - τρο - φιά - σας.
5. φυ - λα κῆ για 'να μι - κρό - που - λά - κι.
6. τρα - γου - δῶ, τό - τε μ' ἀ - ρέ - σι μό - νο.

51. Τὰ βουνά.

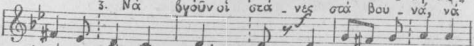
* * *

Μετρίως.

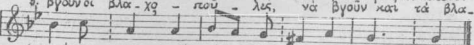
Μελωδία δημώδης.

1. Κα - λό - τυ - χα εἶ - νει τὰ βου - νά, πο -
2. Καὶ καρ - τε - ροῦν τὴν ἄ - νοι - ἔη τ' ἔ -
3. Νὰ βγοῦν οἱ στὰ - νες στὰ βου - νά, νά

1. τί τους δὲν γερ - νᾶ - νει, εὖ κα - λο - καί - ρι
2. μορ - φο κα - λο - καί - ρι, νὰ μποῦ - μποῦ - νιά - σου
3. βγοῦν οἱ βλα - χη - ποῦ - λες, νὰ βγοῦν καὶ τὰ βλα -

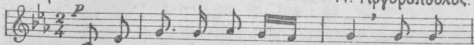

1. πρά - σι - να καὶ τό - χει - μῶ - να χιό - νι.
2. τὰ κλα - ριά ν' ἀ - νοι - ξου - νει τὰ δέν - τρα.
3. χό - που - λα, λα - λῶν - τας τίς φλο - γό - ρες.

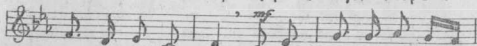
52. Χελιδόني μου γοργό.

Μετρίως.

Α. Ἀργυρόπουλος.

Χε - λι - δό - νι μου γορ - γό, ποῦρ - θες

ἀπ' τὴν ἔ - ρη - μο, τί κα - λά μᾶς ἔ - φε -

ρες, χε - λι - δό - νι μου γορ - γό; Τὴν ὕ -

γαῖα καὶ τῇ χα - ρά καὶ τᾷ κόκ - κι - να ἑαυ -

γὰ, τὴν ὑ - γειά καὶ τῇ χα -

ρά καὶ τᾷ κόκ - κι - να ἑαυ - γὰ.

Δημιῶδες.

53. Τό καλοκαῖρι.

Μετρίως. *mf*

1. ἦρ - θες, ἦρ - θες, κα - λο - καῖ - ρι, κι' ὁ θε -

2. Στίς μυρ - τιαῖς κρυμ - μέ - νῃ - δό - νια τρα - γου -

3. Ὁ - μορ - φᾶν - θη στον ἄ - ῖ - ρα, χύ - νουν

1. ὅς πολ - λά μέ τό ἄ - γιο του τό

2. δοῦν γλυ - κιά, καὶ πε - τοῦν τὰ χι - λι -

3. μυ - ρω - δία, καὶ λου - λού - δια, στή μη -

1. χέ - ρι, σκόρ - πι - σε κα - λά, μέ τό

2. ὅρ - νια μ' ἑ - λα - φρά γτε - ρά, καὶ πε -

3. τι - ρα φέρ - νουν τὰ παι - δια, καὶ λου -

1. ἄ - γιο του τό χέ - ρι σκόρ - πι - σε κα - λά.

2. τοῦν φα χι - λι - ὅρ - νια μ' ἑ - λα - φρά γτε - ρά,

3. λού - δια στη μη - τι - ρα φέρ - νουν τὰ παι - δια.

Γ. Θεωτοκίου

54. Στὴ βοσκή.

Μετρίως. *pp*

Ἄ - κού - γον - ται ἑαυ - νά - κια μέ

Ἀ. Κασιδάκης.

βέ - λα - σμα γλυ - κύ, χτυ - πούν τά κου - δου -
 νά - κια σ'ά - πό - με - ρη βο - σκή, καί
 του βο - σκού ή φλο - γέ - ρα τούς ἡ - χους της σκουρ -
 πᾶ, καί σμί - γουν στὸν ἄ - γέ - ρα τρα -
 γού - δια χα - ρω - πᾶ, τρα - γού - δια χα - ρω - πᾶ.

Ἄ. Μοραίτης.

55. Ἡ πηγὴ.

Μετρίως.

Ι. Ψαρούδας.

mf *2^η φορά*
 Στό χω - ρίό μας μιά πη - γὴ ἄ - να -
 χα - ρι λε - ρω - σὴ πο - λυ -
 βρυζι ἄ - πό τὴ γῆ, φέρ - νει ἄ - στεί - ρω - το νε -
 τρι - χιά καὶ κισ - σοὶ γυ - ρω - στά νε - ρά της
 ρό, κρυ - σταλ - λέ - νιο δρο - σε - ρό.
 σκυ - βουν, τὴ στο - λι - ζουν καὶ τὴν
 Καὶ μὲ κρύ - βουν. Κι'ὁ δια -

βά-της στα-μα - τᾱ, φι - λι - κά τὴν χαι-ρε -
 τᾱ, καὶ σὸν ἴ - σκιο ἔει κον-τά της ξε - κου -
 ρά - ζε - τ' ὁ δια - βά-της. Καὶ τοῦ δι-ναυ-τὴ νε -
 ρό κρυ-σταλ-λέ - νιο ὄρο-σε - ρό, κί' ὁ δια -
 βά-της ὠ - λο' - γεῖ τὴ φι - λό - Εε - νη πη - γή.

I. Παλιάνης.

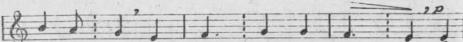
56. Πρωτομαγιά.

Γοργά.

Γ. Χωραφᾶς.

1. Που - λού - δια ἄς δια - λέ - ξω - με καὶ
 2. Τ' ἄη - δό - νια συμ - φώ - νη - σαν, τῆς
 3. Ἡ θά - λασ - σα - γί - νε - ται κα -
 4. Χο - ρεύ - ει τό πρό - βα - το τ' ἄρ -
 5. Που - λού - δια ἄς δια - λέ - ξω - με, κλω -

1. ῥό - δα καὶ κρί - να, κ' ἔ - λᾱ - τε νά
 2. γῆς ἄγ - γε - λού - δια, καὶ βρῆ - καν καὶ
 3. θρέ - φτης καὶ λά - λι, τό κῦ - μά της
 4. νά - κι βε - λά - ζει κί' ἀπ' τὸν ἄγ - κα -
 5. νά - ριχάν-θι - σμέ - να, στε - φά - νια νά

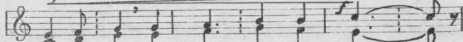
1. πλὶ - ξω - μέ - σε - ψά - νια μ' ἐ - κεί - να βό -
 2. τό - νε - σαν και - νούρ - για τρα - γού - δια στό
 3. χύ - νε - ται κι' ὁ φλοῖ - σθός του ψάλ - λι στό
 4. θό - βα - το δρο - σοῦ - λα στα - λά - ζι στό
 5. πλὶ - ξω - με δρο - σιά ραν - τι - σμέ - να στό

1. Μά - η, ποῦ σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη
 2. Μά - η, ποῦ σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη
 3. Μά - η, ποῦ σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη
 4. Μά - η, ποῦ σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη
 5. Μά - η, ποῦ σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη

1. γῆ, στό Μά - η, ποῦ
 2. γῆ, στό Μά - η, ποῦ
 3. γῆ, σά Μά - η, ποῦ
 4. γῆ, στό Μά - η, ποῦ
 5. γῆ, στό Μά - η, ποῦ

1. σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη γῆ.
 2. σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη γῆ.
 3. σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη γῆ.
 4. σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη γῆ.
 5. σή - με - ρα προ - βάλ - λι στη γῆ.

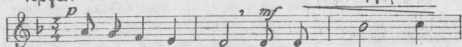
Γ. Παρίσης.

Σημ. Τὸ ἀνωτέρω ᾄσμα εἶνε ἐκ τῶν βραβευθέντων κατὰ τὸν Ἀ-
 βερῶμεον μουσικὸν διαγωνισμόν τοῦ Ῥαδίου Ἀθηνῶν
 καὶ περιλαμβάνεται ἐν τῇ συλλογῇ «Σχορικά ᾄσματα»
 τῇ δευδοθείᾳ τῇ 1916 ὑπὸ τοῦ Ῥαδίου Ἀθηνῶν.

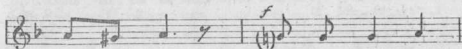
57. Στή φουρτούνα.

Γοργά.

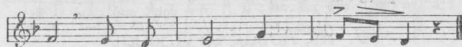
Ἀ. Ἀργυρόπουλος.

1. Μαύ-ρα τὰ βου - νά, κα - τα - χνιά τὰ
2. Ἄ - νε - μος φυ - σᾶ, ἡ κα - λὺ - βα
3. Πλά - ρος, ποῦ πε - τᾶ, φα - γη - τὸ γυ -
4. Ἀχ' πα - ρα - κατ - λῶ, κά - με, Πλά - στα,

1. θά - φτει, θύ - λ - λα περ -
2. τρί - ζει, ὁ για - λὸς λυο -
3. ρεύ - α, βάρ - κα σ' ἄ - νοι -
4. χά - ρι, σῶ - σε τὸν κα -

1. νῆ καί βρον - τᾶ κιὰ - σπρά - φει.
2. σᾶ, καί βογ - γᾶ κιὰ - φρι - ζει.
3. χεῖ, ναύ - της ἴν - δυ - νά - α.
4. λό, τό φτω - χό βαρ - κά - ρη.

Ἦ. Βιζυνοῦ.

Σημ. Ἡ 4^η στροφή τοῦ ἄνω ᾄσματος ἔχει παρακαλῶ μ.π.α. ἄδεται ἀργά καὶ pp, ὡς προσωχή.

58. Ἡλιοβασιλευμα.

Ζωηρά.

Ἀ. Ἀργυρόπουλος.

1. Ὁ Ἡ - λιος ἔ - βα - σί - λε - ψε καὶ
2. Ἀν' τὰ οὐ - ρά - νια σι - γᾶ - νά ὅλ -

1. τοῦ θου - νοῦ τ' ἄ - γέ - ρι ἔ - να με - λω - δι -
 2. ὁ - μορ - φιά και χὰ - ρι προ - βάλ - λε στρογ - γυ -

1. κό, γλυ - κό φλο - γέ - ρας ἦ - χο φέ - ρει. Βε.
 2. λό, χροῦ - σὸ τῆς νύ - χτας τὸ φεγ - γὰ - ρι. Καί

1. λά - ζου - νε, γυ - ρί - ζον - τας τὰ κά - τα - σπρα τ' ἄρ -
 2. πε - ρι - στέ - ρι γρή - γο - ρο στη θά - λασ - σα ἢ βαρ -

1. νά - χια, τὴν ἡ - συ - χί - α
 2. κοῦ - λα πε - τὰ και το πα -

1. στά κλα - διά πᾶν' νά - βρουν τὰ που λά - χια;
 2. νά - κι τῆς χαϊ - δυν - ει ἡ δρο - σοῦ - λα. * *

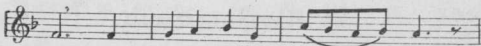
59. Τῆς Ἀρτας τὸ γιοφῦρι.

Μετρίως.

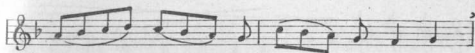
Δημῶδες Ἠλείρου.

Σύλλογὴ Δ. Παριστέρη.
Γραφή Κ. Ψάχου.

1. Σα - ράν - τα μα - στο - ρό - που -
 2. Γιο - φῦ - ρι νέ - στε - ριῶ - να -
 3. Ὁ - λη - με - ρίς ἔ - χτί - ζα -
 4. Μοι - ρο - λο - γοῦν οἱ μά - στο -

1. λα κ' ἔ - ξῆν - τα δυὸ μα - στό - ροι
 2. νε στῆς Ἀρ - τας τὸ πο - τά - μι
 3. νε τὸ βρά - δυ γκρι - με - ζό - των
 4. ροι και κλαῖν' οἱ μα - θη - τά - δες

1. γιω - φῦ - ρι ν'ἔ, γιω - φῦ - ρι
 2. ὁ - λη - με - ρις ὁ - λη - με -
 3. μοι - ρο - λο - γοῦν μοι - ρο - λο -
 4. ἂλ - λοί - μο - νο ἂλ - λοί - μο -

1. ν'ἔ - στερ - γιῶ - να - νε.
 2. ρις ἱ - χτί - ζᾶ - νε.
 3. γοῦν οἱ μά - στο - ροι.
 4. νο στούς κό - πους μας.

Δημιῶδες.

60. Θαλασσινό τραγουῖδι.

Μετρίως.

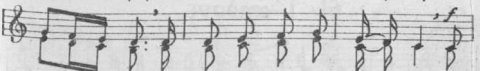
Ἀ. Ἀργυρόπουλος.

1. Γλυ - κὰ φυ - σαι ὁ μπὰ - κτης, ἡ
 2. Στοῦ κα - ρα - βιοῦ τό λλά - ἱ ἔ -
 3. Χιω - νο - πλα - σμέ - νοι γλά - ροι, πῶ -
 4. Καί γυ - ρω κα - ρα - βὰ - κια στή

1. θά - λασ - σα ὄρο - σι - ζε - ται, στά γα - λα - νὰ νε -
 2. να τρελ - λό δελ - φί - νι γορ - γό - φτε - ρο πε -
 3. χουν φτε - ρού - γι' ἄ - τί - μη - τα καί γιὰ να - νέ - να
 4. θά - λασ - σ' ἄρ - με - νί - ζουν, σὰν ἄσ - πρα προ - βα -

1. ρά της ὁ ἡ - λιος κα - θρε - φτί - ζε - ται. Καί
 2. τᾶ - ει καί πι - σω μάς ἄ - φί - νε. Καί
 3. ψά - ρι τά μά - τια τους ἄ - κοι - μη - τα, στά
 4. τέ - κια, τοῦ βό - σκον - τας γυ - ρί - ζουν μὲ

1. λῆς, πῶς παῖ - ζουν μέ χα - ρά πε - τῶν - τας δί - χως
 2. σάν νά κα - μα - ρῶ - νι - ται τῆς θά - λας - σας τῶ
 3. ἔαρ - τια τρι - γυ - ρέ - ζον - τας ἄ - κού - ρα - στα πε -
 4. χα - ρω - πιά - η - δῆ - μα - τα στοὺς κάμ - πους ὀ - λη

1. ἐν - νοια ψα - ρά - κια μέ χρυ - σὰ φτε - ρά σέ
 2. ἄ - τι, μέ τοὺς ἄ - φρούς του ζώ - νι - ται καί
 3. τοῦ - νε, ἢ μέ - χα - ρά σφυ - ρί - ζον - τας στό
 4. μέ - ρα κ' ἔ - χουν βο - σκή τά κύ - μα - τα, βο -

1. κύ - μα - τ' ἄ - ση - μέ - νια, ψα - ρά - κια μέ χρυ -
 2. μᾶς γυρ - νᾶ τὴν πλά - τη, μέ τοὺς ἄ - φρούς του
 3. πῆ - λα - γος βο - τοῦ - νε, ἢ μέ χα - ρά σφυ -
 4. σκό τους τὸν ἄ - ἱ - ρα, κ' ἔ - χουν βο - σκή τά

1. σὰ φτε - ρά σέ κύ - μα τ' ἄ - ση - μέ - νια.
 2. ζώ - νι - ται καί μᾶς γυρ - νᾶ τὴν πλά - τη.
 3. ρί - ζον - τας στό πῆ - λα - γος βο - τοῦ - νε.
 4. κύ - μα - τα, βο - σκό τους τὸν ἄ - ἱ - ρα.

Γ. Δροσίνης.

61. Τ' ἀηδόνι.

Γοργά.

1. Στό δά - δος μέ - σα περ - πα - τῶ κι' ἄ -
 2. Μὰ καὶ, ποῦ ἄλ - λα τρα - γου - δοῦν καί
 3. Σω πᾶ - σαν ὁ λα' τά - μι - κρό - που -

1. κού - ω τά που - λά - κια. Κά.
 2. ἄλ - λα κρα-τοῦν- τό ἴ - σο, ἔ -
 3. λί τ' ἄ - πο - στο - μώ - νει. Εἶ -

1. θε κλω-νί καὶ μιά φω-νή, σέ κά-θε δόν - δρο
 2. να σου-λί μι - κρό λα-λιῶ, σάν νά τοὺς λέμ: "σω -
 3. χαν λα-λιά τ' ἄλ - λα που-λιά, μά ἔ - να ἦ - ταν

1. μου.σι - κή, χα - ρίς καὶ τρα - γου - δά - κια.
 2. πᾶ - τε εἴς, ἔ - γώ θά τρα - γου - δῇ - σω.
 3. μο - να - χὰ ἀπ' ὅ - λα τοὺς εἰς - δό - νι.

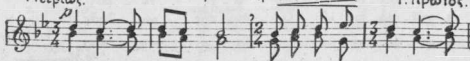
Ἁ. Βλάχος.

62. Νανούρισμα.

Μετρίως.

Μελωδία δημώδης.

Ἱ. Πρώτος.

1. Νά-νι, νά - νι, νά-νι τό παι - δί μας
 2. Ἐ - λα, ὕ - πνεμ', ἔ-λα πά-ρε - τό παι -
 3. Ἐ - λα, ὕ - πνεμ', ἔ-λα πᾶρ-το ἡό τὰ

1. νά - νι, νά-νι τό χρυ - σό - μας, νά - νι.
 2. δί - μας, πᾶρ' το κι ἄ πο - κοί - μη - σέ - το.
 3. μά - τια, καὶ γλυ-κά ἴπο - κοί - μη - σέ - το.

Ἐκ τῆς συγγραφῆς Ἱ. Πρωίου.

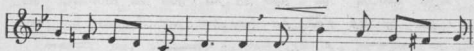
63. Δίχως μαννουῖλα!

Μετρίως.

F. Wiedermann.

1. "Ω! μάν - να τό που - λά - κι μου εἶν'
2. "Ω! μάν - να τί νά τοῦ - λε - ψε; Μήν
3. "Αχ! τοῦ - λε - ψεῖ μαν - νοῦ - λα του, καί
4. "Α! μάν - να μου, μαν - νοῦ - λά μου, πο -

1. κρύ - ο ξυ - λια - σμέ - νο! Τί νᾶ - πα - θε καί
2. τοῦ - λει - ψε στα - ρά - κι; Τό μαῦ - ρο μή - πως
- 3 τὰ γλυ - κά φι - λιά της, τοῦ λεί - ψα - νε τά
4. τέ νά μή μ' ἄ - φή - σης· κι' ἐ - γώ νᾶ - μαι μέ

1. λέ - θα - νε; Μή φταί - ω μά - να ἐ - γώ;
2. δί - ψα - σε καί δέν εἶ - χε νε - ρός
3. χᾶϊ - δια της κ' ἡ ζέ - στα τῆς φω - ληᾶς.
4. σέ - να - νε μαν - νοῦ - λά μ', ὅ - που πᾶς.

Α. Λασιναράτος.

64. Τό τρυγόνι.

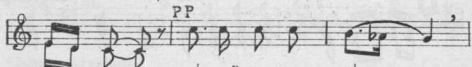
Μετρίως.

Α. Ἀργυρόπουλος.

1. λιά κε - λαϊ - δοῦν στο λόγ - γο, κε - λαϊ - δοῦν στο
 2. νή λυ - πη τό πλη - γώ - νει, λυ - πη τό πλη -
 3. κιά ε - πε - σε στη φτί - ρη, ε - πε - σε στη
 4. ζή κ' ε - ρη - μο στο λόγ - γο, κ' ε - ρη - μο στο

1. λόγ - γο, μό - νο ε - να που - λι
 2. γώ - νει τῷ - ρη - μο που - λι,
 3. φτί - ρη κι ἄ - φη - σε νε - κρό
 4. λόγ - γο τό φτω - χό που - λι,

1. θλι - βε - ρά λα - λεῖ μί καὶ - μό καὶ
 2. ποῦ πι - κρά λα - λεῖ καὶ τό λέν τρυ -
 3. χά - μω τό μι - κρό τό γλυ - κό του
 4. ποῦ πι - κρά λα - λεῖ μί καὶ - μό καὶ

1. βόγ - γο, μί καὶ - μό καὶ βόγ - γο.
 2. γό - νι, καὶ τό λέν τρυ - γό - νι.
 3. ταῖ - ρι, τό γλυ - κό του ταῖ - ρι.
 4. βόγ - γο, μί καὶ - μό καὶ βόγ - γο.

Ἱ. Πατίμης.

65. Ἡ ἄνοιξις.

W. Rothe.

Μετρίως.

1. Τά χιό - νια λυῶ - σαν σκά βου - νά κ' ἦ
 2. Τ' ἀη - δό - νια γλυ - κο - κε - λαϊ - δοῦν εἰ
 3. Τά γε - λι - δό - νια στήν πα - ληά φω -

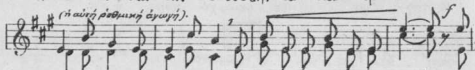

1. ἄ - νοι - ἔη προ - βάλ - λε καὶ σάν βα - σί - λισ.
 2. δά - ση μυ - ρω - μί - να κ' ἢ πε - τα - λοῦ - δες
 3. ληᾶ γυ - ρί - σαν πᾶ - λι, καὶ ψάλλουν μέ γλυ.

1. σα περ - νᾶ μί τ' ἄν - θη - ρά της κάλ - λη.
 2. χαι - ρε - τοῦν τὰ κρί - να τ' ἄν - θι - σμί - να. } 1-3. Τρα
 3. κειᾶ λα - λᾶ τῆς ἄ - νοι - ἔης τὰ κάλ - λη.

(ἡ αὐτὴ ρεθμικὴ ἀγωγή).

- 1-3. λα λα λα τρα λα λα λα τρα λα λα λα λα λα λα λα τρα

- 1-3. λα λα λα λα λα λα λα τρα λα λα λα λα λα ***

66. Ὁ χρυσοπράσινος ἀητός.

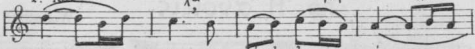
Μετρίως.

Δημῶδες Σκύρου (ἐπιτραπίλιον).

Κ. ψάχος.

1. ὦ χρυ - σο - πρά -
 2. Καὶ χα - μη - λο -

1. σι - νε κα - λὲ μ' ἄη - τέ,
 2. φτε - ρού, φτε - ρού - για - σεις

1. τί ἔ - χως καὶ μα - ρά -
 2. καὶ δέ μτο - ρά νε - τά -

1. θης, χρυ - σο - πρά - σι - νε κα -
 2. ξης, χρυ - σο - πρά - σι - νε κα -

1. λὲ μὲ, ἄη - τέ. - τί.
 2. λὲ μὲ, ἄη - τέ. - τί.

Ἐκ τῆς ἐκδόσεως αἰ 1910 συλλογῆς τῶν δημοδῶν ἀσμάτων Σπύρου Κ. Παύλου. Δημιῶδες.

67. Ο Μάης.

Ἀγωγή ἐμβατηρίου.
 μὲ παιδρότητα.

Ξ. Ἀστεριάδης.

1. Μᾶς ἦλ - θ' ὁ Μά - ης ἄν - θο - νυ - μί - νος καί
 2. Γορ - γὰ πε - τὰ - υ τό χε - λι - δό - νι, λα -
 3. Τὰ προ - θα - τὰ - κια, γε - μά - τα χά - ρι, τραῶ.

1. στο - λι - σμέ - νος ρο - δ' ἄν - θη - ρά. Ἡ. πε - τα -
 2. λει εἴ - ην - δό - νι μετ' ἑστὰ κλα - διά. Πνο - ῆ - ζε -
 3. νε χορ - τὰ - ρι στήν ἐ - ξο - χή. Καί τὰ παι -

1. λου - δας μετ' ἄν - θη - σμί - γουν, πε - τούν κι ἄ -
 2. φύ - ρου ἀπὸ εἴ - ην - θη πέρ - νει, καί σι - γο -
 3. δά - κια, παί - ζουν τη - δοῦ - νε καί τρα - γου -

1. νοί - γουν χρυ - σὰ φτε - ρά.
 2. φέρ - νει τὴν ὦ - ω - διά. } 1. 2. Τρα λα λα λα λα λα
 3. δοῦ - νε μ' ἄ - γνή ψυ - χή.

68. Νανούρισμα. 1. Ψαρούδας.

Δημῶδες.

Σημ. Τὸ ἀνωτέρω ᾄσμα δίνεται καὶ ἀπὸ μειωτέρων μαθητῶν μονόφωνον, ἀλλὰ εἰς τόνον Ρε μείζονα.

69. Ο' κόσμος μέ τὰ βάσανα.

Δημῶδες Κύμης Εὐβοίας (Χορὸς κλιστὸς Κουμῳτικὸς).

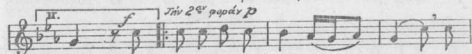
Μετρίως.

Κ. Παπαδημητρίου.

1. ἄ - να - κα - τω - μέ - νος. Ποιός
 εὖ - χα - ρι - στη - μέ - ρι, τοῦ
 2. χρό - νου ποιός τό - ξί - ποιός
 ποιά θά εἶ - μαι μέ -

1. νος. } 1. 2. Τ' ἄ - μύ - γδα - λο τό τσά - κι σα, καί
 2. ρη. }

1. 2. μέ - σα σέ ζω - γρά - φι - σα. Τ' ἄ -
 Δημιῶδες.

Ἰα τῆς ἀνεκδότου συγγραφῆς Κ. Παλασημητρίου.

70. Τό ψάρεμα.

Ἀ. Ἀργυρόπουλος.

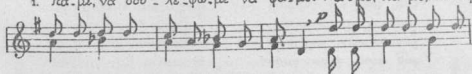
1^η φωνή. 1. Πᾶ - με, πᾶ - με, πᾶ - με,

Ζωηρά καί φαιδρά.

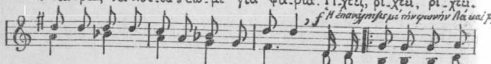
2^η φωνή. 1. Λά λα λα λα

1. πᾶ - με, νά δου - λέ - ψω, με νά φᾶ - με. Πᾶ - με, πᾶ - με, παλλη -

1 λα λα λα λα λα λα λα λα

1. κά-ρια, νά κυτ-τά-ξω-με για ψά-ρια. Ρί-χτε, ρί-χτε, ρί-χτε.

1. λα λα λα λα λα Ρί-χτε, ρί-χτε, ρί-χτε.

1. ρί-χτε ό κα-λός ψα-ράς τό δί-χτε, ψά-ρια

1. ρί-χτε ό κα-λός ψα-ράς τό δί-χτε, ψά-ρια

1. πιά-νει, πιά-νε, πιά-νε καί για πού-λη-μα τά

1. πιά-νε, πιά-νε, πιά-νε καί για πού-λη-μα τά

1. βγά-νε. λα λα λα λα.

1. Βγά-νε λα λα λα λα.

Έγια μόλα, έγια λίσα!
παρ' τόν κάβο Κώστα, μίσα!
Έλα, Έλα, έλ' Άντώνη,
κάθου, πιάσε τό τιμόνι!
ΐσα, τό πανί μας ΐσα,
φύσ' αέρα, φύσα, φύσα!
γέρνει, γέρνει, γέρνει, γέρνει,
τό καΐκι δρόμο πέρνει.

Γιά σας, παλληκάρια, γιιά σας,
κ' ή χαρά μεσ' στήν καρδιά σας!
κατωόδιο παλληκάρια,
καί στά δίχτια σας τά ψάρια!
νάτο, νάτο, νάτο, νάτο!
τό καΐκι μας γιμάτο!
ψάρι, ψάρι, ψάρι, ψάρι!
καί χαρά ζ' όποιοι τό πάρη.

Χρ. Σαμαρτζίδης.

71. Τῆς γαλανῆς τό φόρεμα.

Δημῶδες Κύμης Εὐβοίας.

Κ. Παπαδημητρίου.

Γοργά.

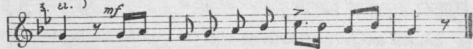
1. Τῆς. γα - λα - νῆς τὸ φό - ρε -
2. Πέν - τε ῥά - φτά - δεῖ τῶ - ρα -
3. Κ' ἔ - να με - κρό ῥα - φτό - που -

1. μα, τῆς ῥού - σας τό φου - στα -
2. βαν καὶ δέ - κα μα - θη - τά -
3. λο ῥά - βει καὶ τρα - γου - δά -

1. νε.
 2. δε.
 3. ει.
- 1-3. Μὰ ἂν σὶ τό λό - ω καὶ πο -

- 1-3. νῶ, τά νῶ - τα μου νά μὴ χα - ρῶ.

Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συγγραφῆς Κ. Παπαδημητρίου.

Δημῶδες.

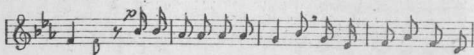
72. Ὁ χορός τῆς χελώνας.

Μετρίως.

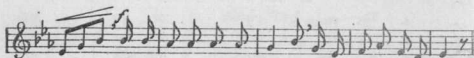
+++

1. Μιά φο - ρά κι ἔ - ναν κα - ρό ἔ - στη - σ' ὁ λα - γός χο -
2. Μιά χε - λῶ - να τὸν θω - ρεῖ καὶ ἡ - λῶ - ε καὶ θαρ -
3. Ὁ λα - γός καὶ - ρό δὲν χά - νει, ἀπ' τὸ χό - ρι τῆς εὐν

1. ρό, καὶ εἴη-δό-νι τραγου-δοῦ-σε μέ φω - νή με-λφ-δι -
2. ρεῖ, πῶς χο-ρὸ κ' ἐκεί-νῃ ξέ-ρει και φω - νά-λει στὸ λα -
3. πιά-ναι καὶ χο-ρεύον-τας πη - γαίνεῖ καὶ τῇ σέρ-νει και γε -

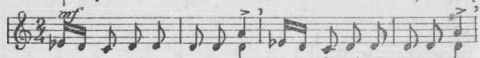
1. κή κί ὁ λα-γός χο-ρο - νη - δοῦ-σε κι ὅλοι ἐθαύμαζαν ἐ - κὴ.
2. γό εἰ - λα πιά-σιμ' ἀπ' τὸ χέ-ρι νά εἰς-κο-λου-θῶ κι ἐ-γώ.
3. λᾶ μᾶ-λὴ γε - λῶ-να φορ-τω - μέ-νῃ πέ-φτει καὶ κατρακυλᾶ.

7. Ποιήματα.

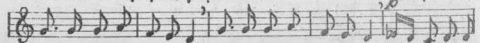
73. Ὁ καϋμός τοῦ γέρου.

Μετρίως.

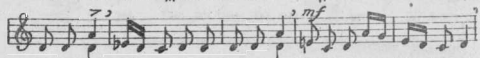
Αἶμ. Ριᾶδης.

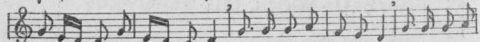
Ἔ - νας γέ-ρος, γέ-ρον-τας, κύ-αυ-δέ τό-σο γέ-ρον-τας

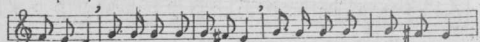
ἐ - κα-τὸν ἐν-νιά-χρο-νῶν πό-τε-λε τό γρί-θα του. Τὰ βου-νά-φι -

γύ-ρι-ζε καὶ τὰ δέν-τρα κῦ-ε-τα-ζε. Σὺς βου-νά-ψη - λά βου-νά,

τῶ-ρα μέ τὴν ᾠ - νοι-ξη δὲν μέ ἔα-να-νοιώ-νε-τε μέ-να καὶ τό

γρί-θα μου, ὅ-πως ἔα-να-νοιώνονται καὶ καίνούργια γί-νον - ται

 τοῦ. τὰ χα. μό. διν. δρα, τὰ χι. λιώ. χρο. να κλα. δία,

 νὰ γι. νό. μουν κι ἔ. γώ νιός, ὅ. πως ἦ. μουν μιά φο. ρά.

Δημῶδες.

Γ' ΠΑΤΡΙΣ.

74. Ὁ "Ἐθνικός" Ὕμνος.

Μεγαλοπρεπῶς.

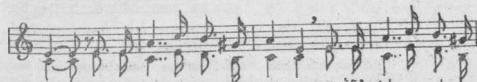
Ν. Μάντζαρος.

- 1 Σέ γνω. ρί. ζα. πό. τήν κό. ψι τοῦ σπα. θιοῦ τήντρα. με.
 2 Ἐ. κὶ μέ. σα κα. τοι. κοῦ. σες πι. κρα. μμέ. νη. ἐν. φο. πα.

1. ρή, σέ γνω. ρί. ζα. πό. τήν ὅ. ψι, ποῦ μέ βιά μετρά. μ τή
 2. λή, κι ἔ. να σό. μα καρ. τε. ροῦ. σες, ἔ. λα πάλι νά σου

1. γῇ. Ἀπ' τὰ κόκ. κα. λα βγα. λ. μέ. νη τῶν Ἐλ. λή. νων τὰ ἡ.
 2. λῇ. Ἀρ. γε. νάρθ' ἔ. κεί. νη. ἡ. μέ. ρα, κ' ἦ. ταν ὅ. λα σιω. τη

1. ρά καὶ σάν πρῶτ' ἀνδρῶν - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' ἰ. λευ - θε -
2. λα, γιὰ - τί τὰ - σκια - ζή - φο - βέ - ρα καὶ τὰ πλά - κων' ἡ σκλα -

1. ριά, καὶ σάν πρῶτ' ἀνδρῶν - μέ - νη, χαῖρ' ὦ χαῖρ' ἰ. λευ - θε -
2. βιά, γιὰ - τί τὰ - σκια - ζή - φο - βέ - ρα καὶ τὰ πλάκων' ἡ σκλα -

1. ριά! καὶ σάν πρῶτ' ἀνδρῶν - μέ - νη χαῖρ' ὦ χαῖρ' ἰ. λευ - θε - ριά!
2. βιά, γιὰ - τί τὰ - σκια - ζή - φο - βέ - ρα καὶ τὰ πλάκων' ἡ σκλαβιά.

Δ. Σχοινιάς.

75. Εἰν' ἡ πατρίδα μας.

Ἀγωγή ἐμβατηρίου.

T. Frelih.

1. Ποιὰ εἶν' ἡ - κεί - ν' ἡ χῶ - ρα, π' ὁ ἡ - λιος τῇ φι -
θι - λει κἀ - θε ὦ - ρα, κ' εἰν ὦ - μορ - φη πο -
2. Ποιὰ εἶν' ἡ - κεί - ν' ἡ χῶ - ρα, ποῦ εἶν' ὁ Παρ - θε -
ἔ - χε κἀ - θε ὦ - ρα γὰρ - λά - ζων οὐ - ρα -
3. Ο' κό - σμος τῇ θει - μά - λει καὶ βλί - πευ - τα - πευ -
μά - χη π' ἀ - ρα - διά - λει σὲ κάμ - πους καὶ βου -
4. Κ' ἔ - μεις, κ' ἔ - μεις, παι - διά σου, ὦ χῶ - ρα τῆς τι -
ἔα - κου - σέ ὁ - νο - μά σου δο - ἔα - λο - με κ' ἔ -

I. II. *p*

1. λα, κι' αν - λυ; }
 2. νων, που - νόν; } 1-3. Εἶν' ἡ πα.τρί - δα μας 'Ελ.
 3. νά εἰς - νά; }
 4. μῆς, τό - μῆς; } 4. Πλυ - κειά Πα.τρί - δα μας 'Ελ.

f

1-3. λά - δα, ἡ Πα - τρι - δα μας 'Ελ. λά - δα!
 4. λά - δα, Πα - τρι - δα μας 'Ελ. λά - δα!

Γ. Πολύμηνος.

76. 0^ο χορός τοῦ Ζαλόγγου.

Δημῶδως.

Κ. ψάχος.

Ὀλίγον γοργά.

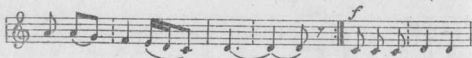
mf

1. "Ε - χε για, καὺ - μέ - νε κό - σμε,
 2. 'Η Σου - λιώ - εἰς - σαις δέν μὰ - θαν
 3. Σ' αν νά π' αν' σί πα - νη - γῦ - ρι,
 4. Στη στερ - για δέν ζῇ τό ψά - ρι

1. ε - χε για, πλυ - κειά ζω - ἡ,
 2. για νά ζω - νε μο - να - χά,
 3. ε' αν - θε - σμέ - νη πα - σχα - λιά,
 4. κι' ο' αν - θός στην άμ - μου - διά,

1. καί σὺ δύ-στου-χη πα - τρί - δα ἔ - χε
2. ἔί - ρου - νε γιὰ νά πε - θαί - νουν, νά μὴ
3. μεσ' στόν ἄ - δη κα-τε - βαί - νουν μέ τρα -
4. κ' ἢ Σου - λιώ-τω-σαις δὲν ζοῦ - νε δὲ - χως

1. γιὰ παν - τω - τι - νή.
 2. στίρ-γουν τή σκλη - βιά.
 3. γου - δια μέ χα - ρά.
 4. τὴν ἔ - λω - θε - ριά.
- 1-4. Ἐ-χε-τε γιὰ βρυ-

- 1-4. σοῦ - λες, λόγ-γοι, βου-νά, ρα - χοῦ - λες! Ἐ-χε-τε γιὰ βρυ-

- 1-4. σοῦ - λες λόγ - γοι, βου - νά, ρα - χοῦ - λες.

Δημῶδες.

Σημ. Ὅταν τὸ ἀνωτέρω ἔξομα ἐκτελεῖται ἀπὸ παιδικόν χορόν, εἰς τὰ ἑξῆς
 ρα ἀκριταῖα μέρη αἱ μὲν μαθηταί τῆς 1^{ης} φωνῆς τραγουδοῦν μέσθι-
 κιστάτην (κεφαλικήν) φωνήν, αἱ δὲ τῆς 2^{ης} μέσθιστήν τοιαύτην.

77. Ὁ πόθος τῆς πατρίδος.

Ἀγωγή ἑμβατηρίου.

1. Πυ - κύ - τα - τη πα - τρι - δα, θέ νά σί ξα - να - δῶ! μέ
 2. θά δῶ τό κυ - μα πάλι, ποῦ γύ - ρω σου κυ - λᾶ καί
 3. θά δῶ νά σ' ἀγκα - λιά - ζῃ τό πρᾶ - σι - νο βου - νό, θά
 4. Ἐ - κὲ μέ καρ - τεροῦ - νε γο - νύς καί ἃ - δελ - φοί καί

1. πό - θο καί μ' ἱ - πύ - δα σί πάν - τα τρα - γου - δῶ.
 2. τῷ - μορ - φ' ἃ - κρο - γιά - λι, πᾶ - πλὼν τ' ἃ - πα - λά.
 3. δῶ νά σί σκε - πᾶ - ζῃ γα - λᾶ - ζιον οὐ - ρα - νό. 1-4. Πι -
 4. ὁ - λοι μέ πο - θοῦ - νε μέ μιά χα - ρά κρυ - φή.

1-4. στά, Πα - τρι - δα, σ' ἃ - γα - λῶ.
 Γ. Στρατήγιος.

78. Οἱ κλέφτες τοῦ Βάλτου.

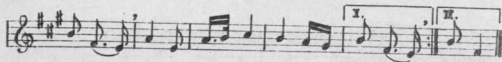
Μεταίως.

Δημιῶδες.

Κ. ψάχος.

1. Κά - τω στοῦ Βάλ - του τά χω - ριά, Ἀ - γρα - φα
 2. Ὁ - ποῦν οἱ κλέ - φτες οἱ πολ - λοί ἄρ - μα - τω -
 3. Βρέ Τουρκοί - κὰ - με - τε κα - λὰ για - τί σᾶς
 4. Πιά - νουν καί γρά - φουν μιά γρα - φή καί τῇ - νε

1. καί Ξη - ρᾶ - με - ρο, με - στά στέν - τε βι - λα -
 2. μέ - νοι στό φλω - ρί, κά - θουν - ται καί τρῶν καί
 3. καί - με τά χω - ριά. Γρή - γο - ρα τ' ἄρ - μα - τω -
 4. στέλ - λουν σὸν κα - τῇ, γρά - φου - νε καί στό Κομ -

1. έ - τια φα - τε, πιέ - υ, μωρ' ά - δίρ - φια. δίρ - φια.
 2. λί - νουν και την Άρ - τα φο - βι - ρι - λουν. ρι - λουν.
 3. λή - κι, γιατί' έρ - χό - μα - στε σάν λύ - κοι. λύ - κοι.
 4. πό - υ, χαι - ρε - τούν και τό Δε - σπό - τη. σπό - τη.
 Δημῶδες.

79. Η' κλέφτικη ζωή.

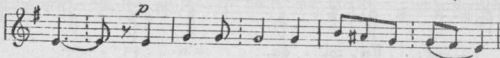
Δημῶδες.

ὀλίγον γοργά.

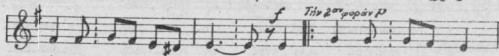
Κ. ψάχος.

1. Μαύ - ρη, μω - ρέ, πι - κρή 'ν' ή ζω - ή που κά - νου -
 2. Μι - φό, μω - ρέ, μέ - φό - βο τραν - με τό ψω -
 3. Πο - τί, μω - ρέ, πο - τί μας δύν - αλ - λά - ζου -
 4. Ό - λη, μω - ρέ, ό - λη - με - ρου - λα πό - λε -
 5. Κον - τιά, μω - ρέ, κον - τιά στα έη - με - ρώ - μα -
 6. Τό χέ, μω - ρέ, τό χέ - ρι μου προ - σκι - φα -
 7. και τό, μω - ρέ, και τό του - φέ - κι μ' άγ - κα -

1. μέ. Μαύ - ρη, μω - ρέ, πι - κρή 'ν' ή ζω -
 2. μέ, Μι - φό, μω - ρέ, μέ - φό - βο
 3. μέ, Πο - τί, μω - ρέ, πο - τί μας
 4. μο. Ό - λη, μω - ρέ, ό - λη - με -
 5. τιά, Κον - τιά, μω - ρέ, κον - τιά στα
 6. λο. Τό χέ, μω - ρέ, τό χέ - ρι
 7. λια. και τό, μω - ρέ, και τό του -

1. ή που κά - νου - με έ - μεις οι μαύ - ροι
 2. τραν - με τό ψω - μι, μέ - φό - βο τραν - με
 3. δύν - αλ - λά - ζου - με, πο - τί μας δύν - αλ -
 4. ρου - λα πό - λε - μο, ό - λη - με - ρου - λα
 5. έη - με - ρώ - μα - τιά, κον - τιά στα έη - με -
 6. μου προ - σκι - φα - λο τό χέ - ρι μου προσ -
 7. φέ - κι μ' άγ - κα - λια και τό του - φέ - κι μ'

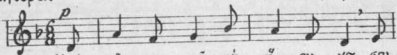
1. κλέ - φτες, ἐ - μῖς σὶ μαῦ - ροὶ κλέ - φτες, ἐ - κλέ - φτες.
 2. τὸ ψω - μί, μέ φό - βο περ - πα - τοῦ με - με - τοῦ με.
 3. λα - ζου - με, καὶ δὴν ἄσ - προ - φο - ροῦ - με. πο - ροῦ - με.
 4. πό - λε - μο, τὸ βρά - δυ κα - ρα - οὔ - λι. ὁ - οὔ - λι.
 5. πρῶ - μα - τα γυ - ρί - ζω να πλα - γιά - σω, κον - γιά - σω.
 6. κί - φα - λο καὶ τὰ σπα - θί μου στρώ - μα. τὸ στρώ - μα.
 7. ἀγ - κα - λιά, σάν τὸ παι - δι ἡ μά - να. καὶ μά - να.

80. Χαλάσματα.

Δημιῶδες.

Ἀργά, λυπητερά.

1. ψαρούδας.

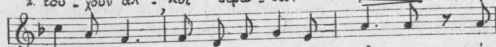
1. Καὶ τῶν νε - κρῶν τὰ ἥ - συ - χα επι -
 2. Μὲ τὰ φτε - ρὰ τ' ὁ - κό - ρα - κας τῇ

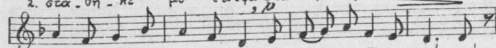
1. τὰ - κως πᾶν κ' ἐ - κεί - να! τὰ ῥά - γι - σε τὰ σκόρ - πι - σε τοῦ
 2. νύ - χτα ἔ - χυ ἔ - πα - λώ - σει καὶ σὸ τρα - πέ - δι κά - θε - ται, ποῦ

1. νι - κη - του ἡ ἄ - ξί - να. Κι ἀπ' τὸ χω - ριὸ τὸ
 2. τοῦ - χουν ἄλ - λοι στρώ - σε. Κι ἡ κου - κου - βά - για

1. λό - μορ - φο ὡς μέ τὸ νοι - με - τῇ - ρι ὁ
 2. στα - θη - κε μέ τ' ἄ - φω - τα της μά - τας στα

- * 1. τὸ - ραν - νος χά - λά - σμα - τα, χα - λά - σμα - τα ἔ - χυ σπεί - ρει!
 2. πλού - σια, ποῦ τῆς ἔ - χει - σεν ὁ χα - λά - σμός πα - λά - τια.

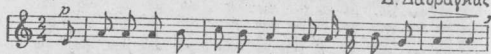
Ζ. Παπακογιάνου.

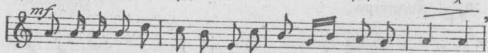
81. Ὁ Ἥλιος τῆς Ἑλλάδος.

Μετρίως.

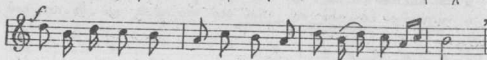
Δ. Δαυράγκας.

1. Πα - τρι - δα, σάν τόν ἥ - λιο σου ἥ - λιος ἀλ - λοῦ δὲν λάμ - πει.
2. Ἡ ῥε - μα - τίς λαμ - πα - νοῦν καὶ μουρμουρίζει ἡ λί - μνη,
3. Φαν - τὰ - ζεις σάν τόν ἥ - λιο σου καὶ σύ, καλή Πα - τρι - δα
4. Ἐλ - λὰς, τό με - γα - λῆ - ό σου βα - σί - λιμ - μα δὲν ἔ - χει

1. Πῶς εἰς τό φῶς του λαχτα - ροῦν ἡ θά - λας - σα κ' οἱ κάμ - ποι!
2. χί - λιος πουλιῶν ἡ - χοῦν φωνές, τῆς ὁ - μορ - φῆς του ὕ - μνοι.
3. καὶ κάλλη σάντα κάλλη σου σὸν κάσμο ἀλ - λοῦ δὲν ἔ - δα.
4. καὶ δῖχως γνέφια τοὺς καιροὺς ἡ δό - ξα σου δια - τρέ - χει.

1. Πῶς λουλου - δί - ζουν τὰ βου - νά, τὰ δά - ση, ἡ λαχ - κα - διές
2. Κ' ἡ κά - θ' ἄ - χτί - δα του σκορ - πᾶ μὲ τὴν ἄ - να λαμ - πῆ
3. Εἶν ἡ γῆ σου πα - ρά - δε - σος κ' αἰ - ῶ - νια γα - λα - νός
4. Ὁ - σες φο - ρές ὁ ἥ - λιος σου νὰ σέ φω - τί - σῃ ἐρ - θῇ,

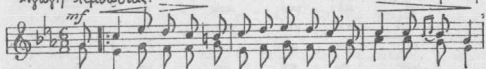
1. στέλ - λον - τὰς του θυ - μέ - α - μα μυ - ριά - δες μερῶ - δις.
2. χά - ρι, ζω - ῇ, δύ - να - μι κι' ἄ - γά - πη ὅ - που μέλ - λ' ἀν - μῆ.
3. γύ - ρω σου κα - θρι - φτί - ζε - ται σὰ πύ - λω - γ' οὐρα - νός.
4. θέ νὰ σ' ἰῶ - ρη πιν - τὰ - μορ - φη, στε - φα - νω - μέ - νη ὁρ - θῇ!

Α. Μαβίνας.

82. Βαρκαρόλα.

Ἀγωγή λεμβωδίας.

Ξ. Ἀστυριάδης.

1. Νη - σά - κι μ' ὁ - μορ - φο, κα - μα - ρω - μέ νο, στά - ξι - να ἄν - μι - νω,
νύ - χα βρί - σκο - μαι ἐά - φνου - σι. μά σου στὴ ἄμ - μου - διά σου,
2. Νά - κι ἡ βαρ - κοῦλά σου γορ - γο - κυ - λᾶ - νι, θαρ - ρῦς, πετ' τᾶ - νε
λή βαρ - κοῦλά μου, ἔ - λα στά - ξί - να, ἄχ! παρ' κι ἰ - μέ - να,

1. δέν σί - ξε - χνώ. Τῇ ὅπ' ἄ - γα - πῶ. Τρέ - χω. ἔα - πλώ - νο - μαι
2. μω' τὸ για - λό. Κα - σί καρ - τι - ρῶ. Νη - σά - κι μ' ὁ - μορ - φο,

1. κά - θου - μάι χά - μω, πᾶ - νω στήν ἄμ - μο παι - ζο - γε - λῶ.
2. ὁ - που κι ἄν ἔ - μαι, ἄχ! σί - θυ - μου - μαι, δέν σί - ξε - χνώ.

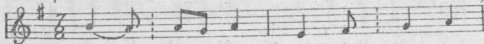
Μ. Δαμιράκης.

83. Τά κλεφτόπουλα.

Μετρίως.

Μελωδία δημώδης.

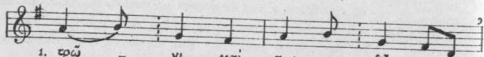
Κ. ψάχος.

1. Μά - να μου τᾶ, ρά - να μου
2. Μά - να με - κρό, ἔ - να με -
3. Μόν' - τ' ἄρ - μα - τα, μόν' - τ' ἄρ - μα -
4. Του - φέ - κι μου, του - φέ - κι
5. Πολ - λές - φο - ρές, πολ - λές - φο -

1. τὰ κλε - φτό - που - λα
2. κρό κλε - φτό - που - λο
3. τὰ του κύτ - τα - ζε,
4. μου πε - ρή - φα - νο,
5. ρίς μέ γλύ - τω - σις

1. τρώ - νε και τρα - γου - δᾶ - νε,
2. δύν τρώει δύν τρα - γου - δᾶ - ει,
3. του του - φε - κιω του λέ - γε,
4. σπα - θίμ' ξι - γυ - μνω - μέ - νο,
5. ἀπ' του ιχ - θρου τά χέ - ρια,

1. αἶ - ντε λί - νουν και γλεν - τᾶ - νε.
2. βαῖ δύν λί - να, δύν γλεν - τᾶ - ει.
3. γιά σου κι - τσο μου λι - θύν - τη.
4. μά χα - ρά 'σαι τό και - μέ - νο.
5. μέ κυ - νή - γαν νύ - χτα μέ - ρα.

Δημιῶδες.

84. Η' ἐπιστροφή.

Μετρίως.

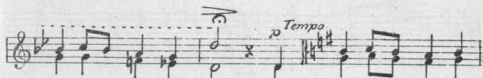
Ξ. Ἀστεριάδης.

1. Μέ δᾶ - κρυ - α σέ χαι - ρι - τῶ, πα - τρι - δα μου με -
2. Ἐ - δῶ τό φῶς ἀν - τι - κρυ - σα τοῦ ἡ - λιου μίε φο -
3. Μέ δᾶ - κρυ - α σέ χαι - ρι - τῶ, πα - τρι - δα μου με -

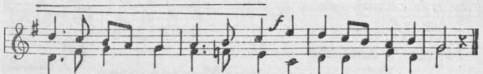
1. κρή, ποῦ σί γα - λά - ζια θά - λασσα κοι -
 2. ρά, ἔ - δῶ τὴν πρῶ - τη ἔ - νοῶσα τῆς
 3. κρή, νι - ράϊ - δα εἰς ἄσ - πρης θά - λασσας, νυ.

1. μα - σαι δρο - σε - ρή! ποῦ κῦ - μα τα - ξει -
 2. γῆς αὐ - τῆς χα - ρά! ἔ - δῶ ἔ - πρω - τα -
 3. φοῦ - λα δρο - σε - ρή! "Ω! δε - ξου με! σίς

1. δαί - ρι - κο αἰ - ώ - νια σί χτυ - πᾶ, καί
 2. γνάν - τε ψα εἰς - τέ - λω - το νε - ρό καί
 3. ἡ - συ - χες νά τρεῖ - ξω λαγ - κα - διές, νά

1. σεά ψη - λά περ - γιά - λια σου ἄ - ση - μω - μί - νο σηᾶ.
 2. πῆ - ὄη - σα ἔ - δῶ κῆ - τρε - ἔα, παι - δά - κι ζω - η - ρό.
 3. θλέ - πω τό γλυ - κό σου φῶς, νά νοιᾶ - θω μυ - ρω - διές.

Ἀ. Προβεγγίσιος.

85. Μεσολόγγι.

Μετρίως.

Ξ. Ἀστεριώδης.

1. Κό - εω γιά σέ τὰ θά - για τοῦ
 2. Λάμπουν ἱ - ρά, σεᾶ θά - για τοῦ

1. τρα - γου - διοῦ ἰε - ρά :

στό μέ - τω - πο σταί

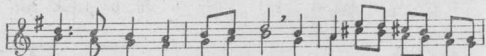
2. τρα - γου - διοῦ ἡ φω - τιά,

τό αἶ - μα τῶν ἡ -

1. πλί - κω, στε - φά - νια γιορ - τε - ρά. } 1-2. Βω -

2. ρώ - ων, τοῦ χα - λα - σμοῦ ἡ νυ - χτιά. }

1-2. μός τὸ μέ - τω - πό σου! θυ - μᾶ - σαι; Μιά φο -

1-2. ρά, μιά φο - ρά, στό γγί - ξαν καί σέ ἄ -

1-2. γιὰ - σαν τῆς Δό - ξας πᾶ φτε - ρά!

86. Ἡ' μάνα τοῦ Μακεδόνο. *Κ. Παρομάς.*

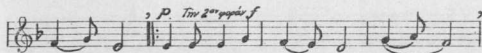
Μελωδία Δημώδης.

Μετρίως.

Ἰ. Πρώτος.

1. Δέν	λα	-	λαῖς,	λα - λαῖς, καὶ - μέν' ἂη -
2. Νά	ξυ	-	λνῆ,	ξυ - πνῆ - σης τόν, ὕ -
3. Νά	τοῦ		λῆς,	τοῦ πῆς γλυ - κό μ' ἂη -
4. Ἄν	δέν		διῶ,	δέν διῶ - ξη τοὺς ἰχ -
5. Δέν	τόν		ῖ,	τόν ἱ - χω πλειά παι -

1. δό - νι, τὸ πρω - ῖ μί τῇ ὁμο - σιά,
2. γιό μου, ποῦ - νι σὸ ψη - λὸ δου - νή,
3. δό - νι, νά θυ - μᾶ - ται τὴν ὠ - χή,
4. θρούς μας, ἀπ' τὴν ἐν - δο - ξή μας γῆ,
5. δι μου, μά - να του δύν ᾤ - μαι πλειά,

1. λά - λ' ἀν - δό - νι μου γλυ - κα.
2. εἰς τὸ γέ - ρο ὅ - λυμ - πο.
3. τὴν ὠ - χή τῆς μά - νας του.
4. τῇ Μα - κε - δο - νί - α μας.
5. μά - να του δύν ᾤ - μαι πλειά.

Δημιῶδες.

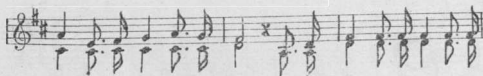
87. Η' 25^η Μαρτίου.

Ἀγωγή ἱμβατηρίου.

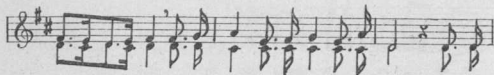
Σ. Ξύνδας.

1. Σάν τῇ ἐπι - θα κρυμμέ - νι, στή σιά - χτη, ἱ - κρυ -
2. Τοῦ τῇ - μέ - ρα πὸ θῶς ᾤ - χε στεί - λη τὸν Υἱ -

1. θό - ταν γιὰ μάς λυ - θε - σιά. Ἦρ - θε 'μέ - ρα πε - τύ - ται ἅ.
2. ὁ του σὸν κό - σμο γιὰ μάς, τοῦ τῇ 'μέ - ρα, ἅ - δέριφια καί

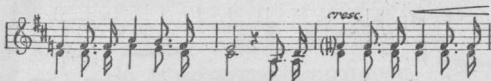
1. νά - φτα, ἰ - ξα - νοί - χθη σὶ κά - θε με - ριά. Ἦο - θε
2. φί - λοι, εἰν' ἡ - μέ - ρα με - γά - λης χα - ρᾶς. Σάν - θε.

1. μέ - ρα, φω - νά - ξαν τὰ χεί - λη, ποῦ κλει - σμέ - να τὰ ἄ - χ' ἡ σκλα -
2. ριά - θυ - μω - μέ - να πε - τιοῦν - ται, μπαῖ - νουν μέ - σα εἰς τὴν ἐκ - κλη -

1. διὰ, ποῦ κλει - σμέ - να τὰ ἄ - χ' ἡ σκλα - διὰ, ποῦ κλει -
2. σιά, μπαῖ - νουν μέ - σα εἰς τὴν ἐκ - κλη - σιά, μπαῖ - νουν

1. σμέ - να τὰ ἄ - χ' ἡ σκλα - διὰ, καὶ μέ - μιᾶς ἰ - πε - τά - χτη - καν
2. μέ - σα εἰς τὴν ἐκ - κλη - σιά, μέ - ἄ - γά - πης φι - λιά συγ - χω -

1. χί - λιοι κί - ἄλ - λοι χί - λιοι πε - τιοῦν - ται με μιὰ Τρέ - χουν
2. ροῦν - ται, πέ - ρ - νουν ὅ - λοι τὴ θά - λα ὡ - λο - γιά. Τῶν Ἑλ -

1. ὁ - λοι και ἰ ᾠρ - μα - τ' ἄρ - πιά - ζουν, γιὰ ση - μῆ - ο τὸ Σταυροῦ - νας βα -
2. λή - νων ἁ - νά - ψαν τὰ στη - θια στην ἁ - γι - αν αὐτὴν ὦ - λο -

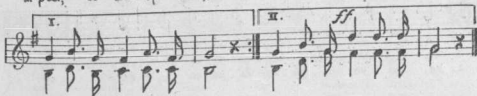
1. στῆ, καὶ γυ - ναῖ - κες, παι - διὰ τοὺς φω - νά - ζουν: Ὁρ - κι -
2. γιά. Τὸ Σταυ - ρό ᾤ - χαν πάν - τα βο - ῆ - θια κι ἁ - πο -

1. σθῆ - τε γιὰ τὴ λω - θε - ριά, ὁρ - κι - σθῆ - τε γιὰ τὴ λω - θε -
2. κτῆ - σαν μ' αὐ - τὸ λω - θε - ριά, κι ἁ - πο - κτῆ - σαν μ' αὐ - τὸ λω - θε -

1. ριά, καὶ γυ - ναῖ - κες παι - διὰ τοὺς φω - νά - ζουν: ὁρ - κι -
2. ριά, τὸ Σταυ - ρό ᾤ - χαν πάν - τα βο - ῆ - θια, κι ἁ - πο -

1. σθῆ - τε γιὰ τὴ λω - θε - ριά.
2.

κτῆ - σαν μ' αὐ - τὸ λω - θε - ριά.

Α. Κουτούβαλης.

Σημ. Τὸ ἄνω ἄσμα ἄδεται ἀπὸ χορὸν μεγάλων μαθητῶν
ὡς τόνον ΦΑ μύζονα.

88. Ο Κλέφτης.

Ἑμβατήριον.

Δημοτικὴ Μελωδία.

1. Μαύ - ρ' εἶν' ἡ νύ - χτα στά - θου - νά - στούς
 2. Στό - δε - ξί χέ - ρι τό - γυ - μνό - βα -
 3. Φω - γουν οἱ εὐ - ραν - νοι χλω - μοί τό

1. βρά - χους πέ - φευ χιό
 2. σὰ ἄ - στρο - πε - λί -
 3. μαῦ - ρό - του μα - χαί -

1. νι, σὰ ἄ - γρι - α σὰ σκο - τει -
 2. κι, πα - λά - τι ἔ - χει τό - δου -
 3. ρι, Μέ - ῃ - δρῶ - τα βρέ - χει τό - φω -

1. νά, στίς τρα - χυῆς πέ - τρι σὰ στε -
 2. νό, καί σκί - πα - σμα τόν οὐ - ρα -
 3. μή, εἰ - ρι νά ζή - ση μέ - τι -

1. νά, στίς τρα - χυῆς πέ - τρι τὰ στε -
 2. νό, καί σκί - πα - σμα τόν οὐ - ρα -
 3. μή, εἰ - ρι νά ζή - ση μέ - τι -

1. νά, ὁ κλέ - φτης εἰ - σπα - θῶ - νη, εἰ - σπα - θῶ -
 2. νό, κ' ἔλ - πύ - δα τό - του - φί - κι, τό - του - φί -
 3. μή, καὶ νά - πε - θᾶ - νη εἰ - ρι, νά - πε - θᾶ -

1. νη, ὁ κλέ - φτης εἰ - σπα - θῶ - νη, εἰ - σπα - θῶ - νη.
 2. κι, κ' ἔλ - πύ - δα τό - του - φί - κι, τό - του - φί - κι.
 3. νη, καὶ νά - πε - θᾶ - νη εἰ - ρι, νά - πε - θᾶ - νη.

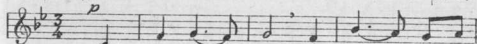
Ἄ. Ραυμαθῆς.

89. Οἱ Κολοκοτρωναῖοι.

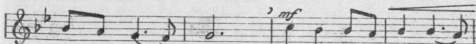
Ὀλίγον ἄργα.

Δημῶδες ἱπιτραπέζιον.

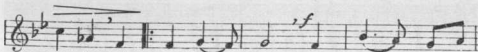
Ἰ. Πρώτος.

1.	Λάμ	-	πει	ὁ	ἦ,	ὁ	ἦ	-	λιος
2.	Ἔ	-	ται	λάμ	-	πμ,	λάμ	-	πμ
3.	Πῶ	-	χουν	τ' ἄ	-	ση,	τ' ἄ	-	ση
4.	Τοῖς	-	πέν	τ' ἄ	-	ρά,	ἄ	-	ρά
5.	Ὅ	-	που	δέν	-	κα,	δέν	-	κα
6.	Κα	-	βάλ	-	λα	τρώ,	βρί	-	τρώ

1	στά	-	βου	-	νά,	λάμ	-	πμ	καί	στά	-	λαγ
2.	κλι	-	φτου	-	ριά,	σί	-	Κο	-	λο	-	κω
3.	τά	-	πολ	-	λά,	της	-	ἄ	-	ση	-	μι
4.	τά	-	κου	-	μπιά,	τοῖς	-	ἔ	-	ἔ	-	ἔσα
5.	δί	-	χον	-	ται	τῇ	-	γῆς	-	νά	-	την
6.	το	-	ψω	-	μί,	κα	-	βάλ	-	λα	-	πο

1.	κᾶ	-	δια,	ἔ	-	ται	λάμ	-	πμ,	λάμ	-	πμ
2.	ναῖ	-	σι	πῶ	-	χουν	τ' ἄ	-	ση,	τ' ἄ	-	ση
3.	πᾶ	-	λυσ,	τοῖς	πέν	-	τ' ἄ	-	ρά,	ἄ	-	ρά
4.	πρά	-	βια,	ὁ	-	που	δέν	-	κα,	δέν	-	κα
5.	τῇ	-	σουν.	Κα	-	βάλ	-	λα	τρώ,	βρί	-	τρώ
6.	μᾶ	-	νε,	κα	-	βάλ	-	λα	πᾶν,	βρί	-	πᾶν

1.	κλι	-	φτου	-	ριά,	ἔ	-	κλι	-	φτου	-	ριά.
2.	τά	-	πολ	-	λά,	πῶ	-	τά	-	πολ	-	λά.
3.	τά	-	κουμ	-	πιά,	τοῖς	-	τά	-	κουμ	-	πιά.
4.	δί	-	χον	-	ται,	ὁ	-	δί	-	χον	-	ται.
5.	το	-	ψω	-	μί,	κα	-	τό	-	ψω	-	μί.
6.	ἐκ	-	κλή	-	σιᾶ,	κα	-	ἐκ	-	κλή	-	σιᾶ.

Ἐκ τῆς συγγραφῆς Ἰ. Πρωίου.

Δημῶδες.

91. Τὸ τραγοῦδι τοῦ σπαθιοῦ.

Ἐμβατήριον.

Σ. Καίσαρης.

Στό σπα - θι μου, στό σπα - θι μου εἶ - νο - μά μου εἶ -
 η γρα - φτό, μ' αὐ - τό γι - νη - κη Φυ -
 λή μου καὶ τὸ Κρά - τος μου μ' αὐ - τό. Στοῦ σπα -
 θιοῦ μου τὴ γλα - λά - δα βλέ - πω σπι - θες
 καὶ φω - τὶς καὶ μὲ ἄ - θά - να - τη Ἐλ -
 λαι - δα μέ χρυ - σὲς λα - βω - μα - τὶς.

N. Μπαράκας.

92. Ἡ Σημαία.

Μὲ ἐνθουσιασμό, ἀλλ' ὅχι παλὺ γρήγορα.

Ἰ. Ψαρούδας.

1. Πάν - τα κι ὅ - που εἶ - ναι - κρύ - ξω, μέ λαχ -
 2. Ὁ - ταν ἑ - φνω σὲ χαί - δω - η εἶ - γε -
 3. Σὲ θω - ρῶ κι ἄ - να - θαρ - ρῶ - ω καὶ τὰ

1. τὰ - ρα σεα - μα - τῶ και πι - ρή - φα - να δα -
 2. ρά - κι τ'ὰ - λα - φρό, μοιά - λες κῦ - μα πού σα -
 3. χι - ρια μου χτυ - πῶ, σάν ἄ - γι - α σί - λα -

1. κρύ - ζω, τα - πει - νά σέ χει - ρε - τῶ! Δό - ξα ἄ -
 2. λώ - υ μι χιο - νό - λω - κον ἄ - φρό. Κι' ὁ Σταυ -
 3. τρεύ - ω, σάν μη - τέ - ρα σ' ἄ - γα - πῶ. Κι' ἀπ' τὰ

1. θά - να - τη στο - λι - ζω κά - θε θεί - α σου πτυ -
 2. ρός, πού λαμ - πυ - ρι - ζω στήν ψη - λή σου κο - ρυ -
 3. στή - θη μ' ἄ - νε - θαί - νει μιὰ χα - ρού - με - νη φω -

1. χή και μα - ζι σου φε - ρου - γι - ζω τῆς πα -
 2. φή, εἰν' ὁ φά - ρος πού φω - τι - ζει μίαν ἱλ -
 3. νή: Νᾱ - σαι πᾶν - τα δο - ξα - σμέ - νη, ὦ Ση -

1. τρί - δος ἡ ψυ - χή, τῆς πα - τρί - δος ἡ ψυ - χή.
 2. πί - δα μας κρυ - φή, μίαν ἱλ - πι - δα μας κρυ - φή.
 3. μαί - α γα - λα - νή, ὦ Ση - μαί - α γα - λα - νή.

Σημ. Τὸ αὐτὸ ἔξομα ἀστέαι καὶ μονόφωνον. Ἡ ὁμιλία γυνή, ἡ ὁποία δὲν ἀνεῖται ἀναπαύσεως, δύναται νὰ ἐκγευσθῇ ἀπὸ χορὸν μεγάλων μαθητῶν, ἀπὸ τὸν ὑψηλότερον τόνον
 Σολ. μείζονα.

Υ. Παρίσης.

II. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΑΙΣΜΑΤΟΣ.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ ἡσματος εἰς τὸ παιδαγωγικὸν σχολεῖον εἶναι ἡ διέγερσις τῶν ποικίλων εὐγενῶν συναισθημάτων εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς καὶ ἡ ψυχαγωγία αὐτοῦ.

Τὰ συστηματικὰ τοῦ παιδαγωγικοῦ ἡσματος εἶναι δύο, τὸ ποίημα καὶ ἡ μελωδία. Ἡ ἐπιτυχία ἄρα τοῦ παιδευτικοῦ καὶ ψυχαγωγικοῦ σκοποῦ, εἰς ὃν ἀποβλέπει τὸ μάθημα τοῦτο, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς διδασκαλίας τοῦ ποιήματος καὶ τῆς μελωδίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γενικῶν ἐκείνων ἀρχῶν καὶ προϋποθέσεων, αἵτινες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ νὰ ἀποβῇ ἀποτελεσματικὴ ἡ ἐνέργεια τοῦ παιδαγωγοῦ. Διὰ τοῦτο κατωτέρω πραγματευόμεθα τὰ κύρια οἰκμεία τῆς διδακτικῆς τοῦ παιδαγωγικοῦ ἡσματος εἰς τρία κεφάλαια: 1) τὸ περὶ ποιήματος, 2) τὸ περὶ μελωδίας, καὶ 3) τὸ περὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς διδασκαλίας τοῦ παιδαγωγικοῦ ἡσματος.

1. ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ.

Τῆς διδασκαλίας τῆς μελωδίας προηγεῖται ἀπαραιτήτως ἡ τελεία κατανόησις, καλαισθητικὴ ἐρμηνεία, ἀπαγγελία καὶ ἀπομνημόνευσις τοῦ σχετικοῦ ποιήματος. Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ ποιήματος ἐν γένει δὲν εἶναι ἡ μετάδοσις γνώσεων, οὔτε ἡ προαγωγή τῆς γλωσσικῆς ἱκανότητος, ἀλλ' ἡ ἐξέγερσις εὐγενῶν συναισθημάτων καὶ ἡ καλαισθητικὴ μόρφωσις τοῦ τροφίμου.

Πρὸ τῆς διδασκαλίας ἄρα τοῦ ποιητικοῦ κειμένου ἀνάγκη διὰ καταλλήλου προπαρασκευῆς νὰ φέρωμεν τὸν μαθητὴν εἰς τοιαύτην ψυχικὴν διάθεσιν, ὥστε νὰ προδιατεθῇ οὗτος πρὸς διαίσθησιν τοῦ διδαχθησομένου ποιητικοῦ ἔργου. Ἡ τοιαύτη προπαρασκευὴ δύναται νὰ γίνῃ καὶ διαλογικῶς, ἀλλὰ καὶ μονολογικῶς διὰ ζωηρᾶς καὶ παραστατικῆς περιγραφῆς τῶν φυσικῶν φαινομένων, τῶν ψυχικῶν καταστάσεων ἢ τῶν πράξεων, περὶ ὧν γίνεται λόγος εἰς τὸ ποίημα. Ἡ διδασκαλία τοῦ ποιήματος δύναται νὰ διεξαχθῇ κατὰ τὰ πέντε στάδια ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς ὡς ἑξῆς:

Ὁ σκοπὸς, οὐσιαστικὸς πάντοτε καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὸν παραστατικὸν κύκλον τῶν μαθητῶν, προτάσσεται τῆς προπαρασκευῆς (ἀναλύσεως τῆς πείρας), δυνατὸν ὅμως νὰ τεθῇ καὶ μετ' αὐτὸν ἀναλόγως τοῦ θέματος.

Ἡ προπαρασκευὴ, ὡς ἤδη ἐλέχθη, πρέπει νὰ προπαρασκευάζῃ τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς οὐ μόνον εἰς τὴν κατανόησιν, ἀλλ' ἰδίως εἰς τὴν καλαισθητικὴν ἀντίληψιν τοῦ ποιήματος.

Ἡ προσφορὰ τοῦ ποιήματος γίνεται δι' ἀπαγγελίας τοῦ ποιήματος μετ' ἡ-

θους ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος. Ἡ κατάλληλος ἀπαγγελία συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν κατανόησιν καὶ καλαισθητικὴν ἀντίληψιν τοῦ ποιήματος, ἀπαλάσσει δὲ τὸν διδάσκαλον πολλῶν ἐπεξηγήσεων. Τὸ ποίημα συνήθως δὲν χωρίζεται εἰς τμήματα. Τοῦτο ἰσχύει γενικῶς περὶ τῶν λυρικῶν ποιημάτων, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ κειμένου τῶν ῥομάτων, τὰ ὅποια δὲν εἶνε ἐκτενῆ.

Κατὰ τὴν προσφορὰν διεξάγεται διαλογικὴ ἐρμηνεία τοῦ ποιήματος, συναπτομένη πρὸς βαθυτέρας ἐπεξεργασίας (ἐμβιθύνσεις). Ἡ λεξιλογικὴ ἐπεξεργασία περιορίζεται εἰς τὰ ἀπαραίτητα, ὅπου δὲ τὸ κείμενον εἶνε ἀπλοῦν, δύναται καὶ νὰ λείπῃ. Ἡ πραγματικὴ ἐμβάθυνσις γίνεται, ὅπου παρουσιάζεται ἀνάγκη, καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ἐμβάθυνσιν δὲν ἐπιμένομεν πολὺ, διότι ὁ σκοπὸς τοῦ ποιήματος εἶνε πρὸ πάντων καλαισθητικός. Περισσότερον ἐπιμένομεν εἰς τὴν ψυχολογικὴν καὶ καλαισθητικὴν ἐμβάθυνσιν, δι' ἧς ἐξακριβώνομεν, πῶς ὁ ποιητὴς ἐξέφρασε ποιητικῶς τὰ ἐν τῷ ποιήματι συναισθήματα.

Εἰς τὸ *τρίτον στάδιον* τὸ τῆς συγκρίσεως, συγκρίνομεν ὁμοίας ἢ ἀντιθέτους ψυχικὰς καταστάσεις πρὸς ἀλλήλας ἢ πρὸς ἄλλα ὅμοια ποιήματα.

Εἰς τὸ *τέταρτον στάδιον* ἐξαίρεται ὡς πόρισμα ἡ ἐκ τοῦ προηγηθέντος σταδίου ἀπορρέουσα ἠθικὴ (κοινωνικὴ, πατριωτικὴ κ.λ.π.), ψυχολογικὴ ἢ καλαισθητικὴ ἀλήθεια.

Εἰς τὸ *πέμπτον στάδιον*, γίνεται ἐφαρμογὴ τῆς ἀληθείας ταύτης εἰς τὸν βίον τῶν μαθητῶν, ἐπαναλαμβάνεται ἡ μετ' ἡθους ἀπαγγελία ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος καὶ ἀσχοῦνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν ἀφοгон καὶ ἐκφραστικὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ποιήματος. Ὁ καλαισθητικῶς ἀπαγγέλλων προσπαθεῖ, ὅπως ὁ ρυθμὸς τοῦ λόγου αὐτοῦ, ἡ ἔντασις καὶ ὁ χρωματισμὸς τῆς φωνῆς του ἐκφράζουν τὰ διανοήματα καὶ τὰ συναισθήματα τοῦ περιεχομένου. Ὁ διδάσκαλος ἀπαγγέλλει τὸ ποίημα καλαισθητικῶς, ὑποδεικνύων εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ποιήματος, διατὶ ἀπαγγέλλει οὕτω. Ἀκολουθεῖ ἔπειτα ἀπαγγελία ὑπὸ τῶν μαθητῶν πρῶτον ἐν χορῷ καὶ εἶτα μεμονωμένως μέχρι τελείας σχετικῆς ἀσκήσεως.

Ἔπεται μετὰ ταῦτα ἡ *ἀπομνημόνευσις*. Καὶ μέχρι μὲν τῆς Γ' τάξεως Δημοτικῆς ἡ ἀπομνημόνευσις τοῦ κειμένου γίνεται διὰ τῆς λεγομένης μορφῆς τοῦ ἀντιφθέγγεσθαι (ἀποστοματισμοῦ), καθ' ἣν οἱ μαθηταί, ὑφηγουμένου τοῦ διδάσκοντος, ἀπομνημονεύουν τὸ ποίημα κατὰ στροφάς ἢ μεγάλα τμήματα. Ἀπὸ τῆς Δ' τάξεως ἡ ἀπομνημόνευσις δίδεται ὡς ἐργασία κατ' οἶκον.

2. Η ΜΕΛΩΔΙΑ.

(Διδασκαλία ἀπὸ στόματος).

Α. Ἀτομικὴ παρασκευὴ τοῦ διδασκάλου.

Ἐχων ὑπ' ὄψιν ὁ διδάσκαλος, ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιτυχίας πάσης διδασκαλίας καὶ ἰδίᾳ εἰς τεχνικὰ μαθήματα ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτον λόγον ἐκ τῆς τε-

λειότητος τοῦ πρὸς μίμησιν ὑποδείγματος, ἀσκεῖται πρὸ τῆς διδασκαλίας του, διὰ νὰ ἀποβῇ τελείως κάτοχος τοῦ διδαχθησομένου ἔσματος ἀπὸ πάσης αὐτοῦ ἀπόψεως καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ὑποδειγματικὴν του ἐκτέλεσιν, ὡς ἔνεστι τε-
λειότεραν. Πρὸς τοῦτο:

1. Κάμνει διαφόρους σχετικὰς φωνητικὰς ἀσκήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων πάντως περιλαμβάνεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς κλίμακος, εἰς τὴν ἀνήκει τὸ ἔσμα, καὶ τῶν βαθμίδων ταύτης 1ης, 3ης, 5ης, 8ης καὶ ἀντιθέτως. Πάντοτε προασκεῖται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν δύο ἢ ἑνὸς τοῦλάχιστον φθόγγων ἄνω τοῦ ὑψηλοτέρου φθόγγου τοῦ ἔσματος, ἵνα ἐκτελέσῃ τὸν τελευταῖον τοῦτον ἐπιτυχέστερον.

2. Τραγουδεῖ τὸ ἔσμα προσέχων εἰς τὰς λεπτομερείας καὶ δυσκολίας του, τὰς ὁποίας μελετᾷ μεμονωμένως καὶ βραδέως, καὶ ἐν τέλει προσπαθεῖ νὰ ἀποδώσῃ διὰ τῆς μουσικῆς, ὡς οἶόν τε χαρακτηριστικώτερον τὰ νοήματα τοῦ ποιήματος.

3. Μανθάνει τὸ τραγοῦδι ἀπὸ μνήμης καὶ ἐξοικειοῦται εἰς τὴν ἥσιν του ἄνευ ἐπικουρίας ἢ συνοδείας μουσικοῦ ὀργάνου.

4. Ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τοῦ ρυθμοῦ, ἐξασκεῖται ἀπαραιτήτως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔσματος κάμνων χρῆσιν τοῦ χρονομέτρου. Κατὰ τὴν μελέτην ταύτην ἐκτελεῖ καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ μέτρου τοῦ ἔσματος ὑπαγορευομένας κινήσεις τῆς χειρὸς.

5. Ἀσκεῖται εἰς τὴν διὰ τῆς φωνῆς ἀσφαλῆ καὶ ταχέϊαν εὗρεσιν τοῦ ἀρχικοῦ φθόγγου τοῦ ἔσματος, κάμνων χρῆσιν τοῦ τονοδότου Λα.

6. Ἐξασκεῖται εἰς τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τῆς μελωδίας τοῦ ἔσματος διὰ τοῦ βιολίου του, ἀρμονίου ἢ πιάνου, ὡσαύτως ἀπὸ μνήμης.

7. Ἐπειδὴ θὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν καὶ εἰς τὸ ἀρμονικὸν σύνολον τοῦ ἔσματος, μελετᾷ τοῦτο εἰς τὸ ἀρμόνιον ἢ πιάνο ἐκτελῶν καὶ τὴν συνοδείαν του.

Β. Σχέδιον τῆς διδασκαλίας.

(Ἡ διδασκαλία τῆς πρώτης φωνῆς).

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς μελωδίας, ἀκολουθοῦμεν τὴν ἐξῆς ὑπὸ τῶν ψυχολογικῶν νόμων ὑπαγορευομένην λογικὴν σειράν.

Σημ. Τὸ ποίημα ἔχει προοιδιαχθῆ καὶ ἀπομνημονευθῆ εἰς ἄλλην ὥραν.

Ι. ΣΚΟΠΟΣ. Διὰ νὰ ἐξεγείρωμεν τὴν προσοχὴν καὶ τὸ διαφέρειν τῶν μαθητῶν πρὸς τὸ διδαχθῆσόμενον, κάμνομεν γνωστὸν τὸν γενικὸν σκοπὸν. Ἀ. χ. αὕτη τὴν ὥρα, παιδιὰ, θὰ μάθωμε νὰ τραγουδοῦμε τὸ ποίημα., ποῦ ἐδιδάχθητε χθές.

ΙΙ. ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ (τῶν φωνητικῶν ὀργάνων καὶ τῆς μουσικῆς ἀντιλήψεως). Αὕτη συνίσταται :

1. Εἰς τὴν ὑπὸ τινων μαθητῶν ἐπανάληψιν τοῦ ποιήματος.

2. Εἰς τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐκτέλεσιν ἀσκήσεων τινων, σκοποῦσων τὴν προετοιμασίαν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων καὶ τῆς μουσικῆς ἀντίληψως τῶν μαθητῶν διὰ τὴν εὐχερεστέραν καὶ ἀσφαλεστέραν ἐκμάθησιν τοῦ νέου. Αἱ ἀσκήσεις αὗται εἶνε :

α'. Ἐκτέλεσις τῆς κλίμακος, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ τραγοῦδι, κατὰ τρόπον κανονιζόμενον ἐκάστοτε ἀπὸ τὴν ὀξύτητα τῆς κλίμακος. Ἀναλόγως δηλ. τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν ἀποφεύγοντες τοὺς ὑψηλοὺς καὶ χαμηλοὺς φθόγγους (ἴδε τὴν ἐπομένην σχετικὴν ὑπ' ἀριθ. 1 παράγραφον τῶν «Γενικῶν ἀρχῶν τῆς διδασκαλίας» ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν τῆς παιδικῆς φωνῆς) περιορίζομεν ἐν ἀνάγκῃ τὰς προασκήσεις μέχρι τῆς 5ης ἀνιούσης βαθμίδος, ὡς λ. χ. προκειμένου περὶ μικρῶν μαθητῶν εἰς τὴν κλίμακα Φα ἢ Σολ, ἢ ἀρχίζομεν ἀπὸ τῆς 5ης ἢ 3ης βαθμίδος, ὅπως π. χ. εἰς τὴν κλίμακα Λα.

β'. Ἐκτέλεσις τῶν βαθμίδων 1ης, 3ης, 5ης, 8ης καὶ τανάπαλιν. Καὶ ἐδῶ διὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἀνωτέρω λόγον, ἐὰν ἡ βάσις τῆς κλίμακος εἶνε χαμηλὸς φθόγγος, ἀρχίζομεν ἀπὸ τὴν 5ην ἢ 3ην βαθμίδα, παραλείπομεν δὲ τὴν ὀγδόην, ἐὰν εἶνε ὑψηλὸς φθόγγος.

γ'. Μετὰ τὴν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐγκατάστασιν τῆς μουσικῆς ἀκοῆς τῶν μαθητῶν εἰς τὴν κλίμακα τοῦ ᾄσματος, ἐὰν εἶνε ἀνάγκη, κάμνομεν καταλλήλους τινὰς προασκήσεις σχετικὰς πρὸς τὰ δύσκολα σημεῖα τῆς μελωδίας, φροντίζοντες, ὅπως ἐν τέλει καταλήξωμεν εἰς τὴν τονικὴν.

Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω προασκήσεις γίνονται διὰ τῆς φωνῆς α καὶ σπανιώτερον διὰ τῶν λοιπῶν φωνῶν κατὰ τὴν σειρὰν ο, ε, ι, ου, δὲν διαρκοῦν περισσότερον τῶν 10 λεπτῶν, ὅταν οἱ μαθηταὶ ἐξοικειωθῶν μὲ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως, καὶ γίνονται ὅλως τρακτικῶς, χωρὶς θεωρητικὴν τινα παρατήρησιν, ἐφ' ὅσον οἱ μαθηταὶ δὲν ἐδιδάχθησαν θεωρητικὴν μουσικὴν.

Τὴν ἀνάγκην τῆς ἄνω προπαρασκευῆς υποδεικνύομεν ἐν ἀρχῇ καταλλήλως εἰς τοὺς μαθητὰς ὡς ἐξῆς : Διὰ τὰ μάθωμε, παιδιὰ, εὐκολώτερα καὶ καλύτερα τὸ νέο τραγοῦδι, πρέπει νὰ προετοιμάσωμε τὴ φωνὴν μας κ.λ.π.

3. Εἰς τὴν προσπάθειαν, ὅπως προδιαθέσωμεν τὴν μουσικὴν ἀντίληψιν τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ ἐν γένει τὸ ὅφος τῆς μελωδίας. Κατόπιν δηλ. καταλλήλου καὶ λίαν συντόμου διαλόγου, οἱ μαθηταὶ συμπεραίνουν, ὅτι ἡ μελωδία θὰ ἔχῃ χαρακτῆρα καὶ ρυθμικὴν ἀγωγὴν ἀνάλογον πρὸς τὸ λογικὸν περιεχόμενον τοῦ ποιήματος.

III. ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ (ᾄσματος).

Τραγουδοῦμεν ὑποδειγματικῶς μὲ πᾶσαν δυνατὴν τελειότητα ὁλόκληρον τὸ ᾄσμα μὲ ὅλας τὰς στροφάς του, ἄνευ διακοπῆς καὶ χωρὶς ἐπικουρίαν μουσικοῦ ὀργάνου, οἷα νὰ σχηματίσουν οἱ μαθηταὶ ὀλικὴν ἐντύπωσιν αὐτοῦ. Ἀκολουθῶς ἐκτελοῦμεν τὴν μελωδίαν καὶ διὰ τοῦ βιολίου, ἀρμονίου ἢ πιάνου, μὲ μίαν ὁμῶς πάντοτε φωνήν.

Κατ' ἀρχὰς διδάσκομεν τὴν πρώτην στροφὴν τοῦ ᾄσματος. Τοῦτο κάμνομεν γνωστὸν ὡς ἐξῆς : πρῶτα, παιδιὰ, θὰ μάθωμε νὰ τραγουδοῦμε αὐτὸ τὸ τμήμα

τοῦ ποιήματος (ἀπαγγέλλομεν τοὺς στίχους τῆς πρώτης στροφῆς καὶ τραγουδοῦμεν εἴτα πάλιν αὐτὴν μόνην ὑποδειγματικῶς). Τὴν μελωδίαν, ἣν αὕτη εἶνε ἐκτενής, ἔχομεν διαιρέσει εἰς τμήματα (μουσικὰς φράσεις), τὰ ὅποια διδάσκομεν χωριστὰ ἀρχίζοντες μὲ τὸν μερικὸν σκοπὸν: πρῶτα, πρῶτα, θὰ μάθωμε αὐτὸ τὸ κοματάκι... Ἀπαγγέλλομεν τοὺς στίχους τοῦ πρώτου τμήματος (μουσικῆς φράσεως), τὸ ὅποιον τραγουδοῦμεν πάλιν ὑποδειγματικῶς καὶ εἴτα παραγγέλλομεν ἐπανάληψιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐν χορῷ, ἔπειτα καθ' ὁμάδας, καὶ τέλος κατ' ἄτομον. Καθ' ὁμοίον τρόπον προσφέρομεν καὶ τὸ δεύτερον μελωδικὸν τμήμα καὶ συνδέομεν εἴτα τοῦτο πρὸς τὸ πρῶτον μὲ τὸν μερικὸν σκοπὸν: τὴν θὰ τραγουδήσω μαζί τὸ πρῶτον τμήμα μὲ τὸ δεύτερον. Ὡσαύτως διδάσκομεν τὸ τρίτον μελωδικὸν τμήμα καὶ συνδέομεν αὐτὸ μὲ τὸ δεύτερον κ.λ.π., καὶ ἐν τέλει τραγουδοῦμεν ὁλόκληρον τὴν μελωδίαν, παραγγέλλοντες ἐπανάληψιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν ὡς ἀνωτέρω. Δυνατὸν ὅμως τὸ μουσικὸν νόημα νὰ μὴ ἐπιτρέπη τὴν διαίρεσιν τῆς μελωδίας εἰς τμήματα (μουσικὰς φράσεις), ὅπως συμβαίνει εἰς τὰ μικρὰ ᾄσματα. Ἡ μελωδία τότε προσφέρεται ὁλόκληρος. Εἰς μίαν τελευταίαν ἐπανάληψιν δὲν ἐπικουροῦμεν τοὺς μαθητὰς διὰ τῆς φωνῆς οὔτε διὰ τοῦ μουσικοῦ ὀργάνου, ἀλλὰ προσέχομεν νὰ ἀντιληφθῶμεν τὰ σημεῖα, εἰς τὰ ὅποια γίνονται σφάλματα, διότι τοῦτο θὰ μᾶς χρειασθῇ διὰ τὴν ἐπομένην ἐνέργειαν.

Εἰς τὴν προεκτεθεῖσαν ἐνέργειαν (III) δὲν ἀξιοῦμεν τελείαν ἐκμάθησιν τοῦ ᾄσματος ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Οἱ μαθηταὶ ἀπέκτησαν γνῶσιν τινα τοῦ συνόλου ἢ πλήρης ἐκμάθησις θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς ἐπεξεργασίας.

IV. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ.

1. *Ἐξάσκησις ἐπὶ τῶν δυσκόλων σημείων.*—Διὰ καταλλήλου τρόπου ὁδηγοῦμεν τοὺς μαθητὰς νὰ προσδιορίσουν τὰ ὑπὸ μελωδικῇ καὶ ρυθμικῇ ἔκφασιν δύσκολα σημεῖα, εἰς τὰ ὅποια παρετηρήθησαν σφάλματα, ἀπομονοῦντες δὲ ταῦτα καταλλήλως ἐξασκοῦμεν εἰς τὴν ἐκμάθησιν αὐτῶν τοὺς μαθητὰς κατ' ἄτομον καὶ μόνον ἐν τέλει παραγγέλλομεν ἐπανάληψιν ἐκάστου δυσκόλου σημείου ὑπὸ πάντων ἢ ἂν ὅμως κατ' αὐτὴν ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ὑφίσταται εἰσέτι τὸ σφάλμα, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν κατ' ἄτομον ἐξάσκησιν μέχρι τελείας ἐκμαθήσεως.

2. *Ἐκτέλεισις τῶν ἀναπνοῶν.*—Κατόπιν νέας ὑποδειγματικῆς ἐκτελέσεως, καθ' ἣν κάνομεν τὰς ἀναπνοὰς μὲ ἔμφασιν, προκαλοῦμεν τοὺς μαθητὰς νὰ εἰποῦν, εἰς ποῖα ἀκριβῶς σημεῖα τοῦ ᾄσματος ἀνεπνεύσαμεν. Παραγγέλλομεν εἴτα ἐπανάληψιν μὲ τὴν κανονικὴν ἀναπνοὴν πρῶτον ὑπὸ πάντων καὶ εἴτα ἀτομικῇν.

Αἱ ἀναπνοαὶ γράφονται διὰ τοῦ σημείου ('). Ἐκτελοῦνται ἀναπνοαὶ καὶ εἰς τὰς παύσεις· εἰς ταύτας δὲν τίθεται τὸ ἀνωτέρω σημεῖον, δέον ὅμως νὰ θεωρῇται ὡς ὑπάρχον. Μία ἐπὶ πλέον ἀναπνοὴ ὀρίζεται ἀπαραιτήτως διὰ τὴν ἀκριβῶς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ᾄσματος στιγμήν.

3. *Ἐκτέλεισις τῶν χρωματισμῶν.*—Μετὰ νέαν ὑποδειγματικὴν ἐκτέλεσιν ὁδηγοῦμεν καταλλήλως τοὺς μαθητὰς νὰ ὀρίσουν, τίνας χρωματισμοὺς (P, PP, mf, f, ff, cresc., dim. κ.λ.π.) ἐκτελοῦμεν, καὶ εἰς ποῖα σημεῖα τοῦ ᾄσματος. Εἰς τὴν ἀπόδοσιν τούτων ἐξασκοῦμεν κατ' ἀρχὰς τὴν τάξιν ἐν χορῷ καὶ ἔπειτα ἐξε-

τάζομεν κατ' ἄτομον πρῶτον τοὺς διακρινομένους μαθητάς.

4. *Ἐκμάθησις τῶν λοιπῶν στροφῶν τοῦ ᾠσματος*.—Ἀφοῦ δώσωμεν τὴν ἔννοιαν τῆς μελωδικῆς στροφῆς, ἐξασκοῦμεν τοὺς μαθητάς εἰς τὴν ᾠσιν καὶ τῶν λοιπῶν στροφῶν, ἐκτελοῦντες ὑποδειγματικῶς μόνον τὴν δευτέραν. Τὰς τυχόν ἄλλας στροφάς δὲν ἐκτελοῦμεν ὑποδειγματικῶς, διότι κατόπιν τῶν μέχρι τοῦδε ἐνεργειῶν εἶνε εἰς θέσιν οἱ μαθηταὶ αὐτενεργοῦντες· νὰ καθορίσουν μόνοι, ποίους στίχους περιλαμβάνει ἡ 3η π. χ. στροφή καὶ νὰ τραγουδήσουν αὐτήν. Κατὰ τὴν τοιαύτην αὐτενέργειαν ἐνισχύομεν καὶ διορθῶνομεν τὸν ἐξεταζόμενον μαθητὴν, ὅπου παρίσταται ἀνάγκη.

Εἰς ἐκάστην νέαν στροφήν ὀρίζονται καθ' ὅμοιον, ὡς ἀνωτέρω τρόπον, αἱ ἀναπνοαὶ (αὗται δὲν συμπίπτουν πάντοτε εἰς τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς σημεῖα μὲ τὴν πρώτην στροφήν, ἀλλ' ὅπου εἶνε ἀνάγκη, κανονίζονται κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ χωρίζονται αἱ συλλαβαὶ τῶν λέξεων) καὶ οἱ χρωματισμοί.

5. *Ἡ διὰ τῶν ρυθμικῶν κινήσεων τῆς χειρὸς διεύθυνσις*.—Εἰς ὑποδειγματικὴν διὰ τῆς φωνῆς (ὄχι διὰ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου) ἐκτέλεσιν τοῦ ᾠσματος κάμνομεν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὰς κινήσεις τοῦ οἰκείου μέτρου καὶ ἐπιστῶντες τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν ἐπὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐνεργείας ταύτης (οὗτος εἶνε ὁ συγχρονισμός), προκαλοῦμεν νὰ ὀρίσουν, πόσας διαφορετικὰς κινήσεις τῆς χειρὸς κάμνομεν, πρὸς ποίαν κατεύθυνσιν, εἰς ποίαν κίνησιν συμπίπτει συλλαβὴ τις τοῦ ᾠσματος κ.λ.π. Ἐδῶ κανονίζομεν ὡσαύτως, εἰς ποίαν ἀκριβῶς στιγμὴν ἐν τῇ προκειμένῃ ἐνεργείᾳ θὰ γίνηται ἡ ἑναρξίς τοῦ ᾠσματος. Συνήθως τὸ τραγοῦδι ἀρχίζει κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος ἐκτελέσεως τῶν ρυθμικῶν κινήσεων τῆς χειρὸς, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ ἐν μέτρῳ τοῦ ᾠσματος, εἰς τὰς ὁποίας προστίθενται καὶ αἱ ἀναλογοῦσαι κινήσεις πρὸς τὰ ἐλλείποντα μέρη τοῦ πρώτου μέτρου, ἐὰν τὸ ᾠσμα ἀρχίσῃ ἀπὸ ἐλλειπῆς μέτρου. Προκειμένου π.χ. περὶ ᾠσματος εἰς μέτρον τριμερὲς ἀρχίζομεν μετὰ τρεῖς κινήσεις τῆς χειρὸς, ἐὰν δὲ τὸ τραγοῦδι ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ τρίτου μέρους τοῦ μέτρου, μετὰ πέντε. Ἡ ἐξάσκησις αὕτη, ἀπαιτοῦσα συγκέντρωσιν, πάσης τῆς προσοχῆς τοῦ μαθητοῦ, ἀποβαίνει λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ συντελεστικωτάτη διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς ρυθμικῆς ἀκριβείας καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐν γένει ἀριότητα τῆς ἐκτελέσεως.

6. *Καλαισθητικὴ ἐκτέλεσις*.—Ἀναφερόμενοι εἰς τὸ περιεχόμενον τοῦ ποιήματος συμπεραίνομεν, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐκτελῇται τὸ τραγοῦδι χωρὶς λάθος, ἀλλὰ πρέπει νὰ ᾄδεται μὲ ἔκφρασιν, μὲ καλαισθησίαν. Ὁ ᾄδων, λέγομεν, πρέπει νὰ μεταθέτῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν θέσιν τοῦ ποιητοῦ καὶ συνθέτου καὶ νὰ ἀποδίδῃ διὰ τῆς μουσικῆς, ὡς οἷόν τε χαρακτηρηστικώτερον τὰ νοήματα τοῦ ποιήματος. Πρὸς τοιαύτην ἐξοικειώσιν τραγουδοῦμεν ἐκ νέου ὑποδειγματικῶς τὸ ᾠσμα, προσπαθοῦντες νὰ ἀποβῶμεν συνεπεῖς πρὸς ὅσα εἶπομεν. Ἐπιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς καλαισθητικῆς ἐκτελέσεως, ἡ ὁποία στηρίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπιτυχὴ ἐκτέλεσιν τῶν χρωματισμῶν καὶ εἰτα χρησιμοποιοῦμεν ἀπαραιτήτως διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ὡς ὑποδείγματα μαθητὰς διακρινομένους διὰ τὸ ποιὸν τῆς φωνῆς καὶ ἐν γένει τὴν μουσικὴν ἰδιοφυίαν καὶ πίδοσιν.

7. *Ἀκρόασις τοῦ ἁρμονικοῦ συνόλου.*—Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς εἰς τὸ παιδαγωγικὸν σχολεῖον δὲν σκοπεῖ μόνον τὴν ἐκμάθησιν ἁσμάτων, ἀλλ' ἔχει ἀπώτερον καὶ κύριον σκοπὸν, ὅπως κατὰ τὸ ἐνὸν ἐξεγείρῃ ἀνώτερον καλλιτεχνικὸν διαφέρον, ἐξασκούμενα εὐρύτερον τὴν μουσικὴν ἀντίληψιν κατὰ τρόπον, ὥστε ἐν τέλει νὰ καταστῇ ὁ μαθητὴς ἱκανός, ὅπως ἐνωῇ, αἰσθάνεται καὶ τέρεται εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἀνωτέρας Μουσικῆς, τῶν ὁποίων ἡ μορφωτικὴ δύναμις ἔγκειται ὄχι μόνον εἰς τὴν μελωδίαν, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν ἁρμονίαν, χρησιμοποιοῦμεν πρὸς τοῦτο τὸ διδαχθὲν ἄσμα. Ἐκτελοῦμεν τὸ τραγοῦδι εἰς τὸ πιάνο ἢ ἁρμόνιον μὲ τὴν ἁρμονικὴν του συνοδείαν καὶ κατὰ τρόπον ἀπλούστατον καὶ ὅλως πρακτικόν, ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ὥραιαν κίνησιν τῶν διαφόρων φωνῶν ἐν τῷ ἁρμονικῷ συνόλῳ, καὶ ἐν γένει προσπαθοῦμεν, ὅπως αἰσθανθῶν οἱ μαθηταὶ τὴν διαφορὰν τοῦ ἀκούσματος μιᾶς ἀπλῆς μελωδίας ἀπὸ τὸ ἀκουσμα τῆς πολυφωνίας. Εἰς τὴν ἐνέργειαν ταύτην, καθ' ἣν ἐπεκτεινόμεθα περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς ὀριμότητος καὶ μουσικῆς μορφώσεως τῆς τάξεως, οἱ μαθηταὶ δὲν τραγουδοῦν, ἀλλ' ἀκροῶνται.

8. *Διάφοροι παρατηρήσεις.*— α') Κατατάσσομεν τὸ ἄσμα εἰς τὴν κατὰ τὸ ποιητικὸν περιεχόμενον καὶ τὴν μουσικὴν οἰκίαν κατηγορίαν· λ. χ. προσευχή, νανούρισμα, λεμβωδία, ἐμβατήριον, ἐπινίκιον, κ.λ.π. καὶ συγκρίνομεν τοῦτο πρὸς ἄλλα διδαχθέντα ὁμοίου εἶδους. β') Ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς καὶ μουσικῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν κάμνομεν λόγον περὶ τοῦ συνθέτου τοῦ ἔσματος.

V. ΕΦΑΡΜΟΓΗ.

Ἐξετάζομεν τοὺς μαθητὰς καθ' ὁμάδας καὶ κατ' ἄτομον κατὰ ποικίλους τρόπους. Τοὺς ἐξεταζομένους παρακολουθοῦμεν ἐκτελοῦντες τὴν 2αν φωνὴν ἢ συνοδεύοντες εἰς τὸ πιάνο ἢ ἁρμόνιον.

2. Ἡ διδασκαλία τῆς δευτέρας φωνῆς.

Εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς 2ας φωνῆς προβαίνομεν κατόπιν τελείας ἐκμάθησεως τῆς 1ης φωνῆς κατὰ τὸ προεκτεθὲν σχέδιον. Ἐχοντες δ' ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ ἐξάσκησις εἰς τὴν διφωνίαν εἶνε σπουδαιότατον βῆμα διὰ τὴν σοβαρὰν μουσικὴν μόρφωσιν, ἐνεργοῦμεν ὡς ἑξῆς :

I. *Σκοπός.*—Τώρα, παιδιὰ, θὰ μάθωμεν τὴν 2αν φωνὴν τοῦ ἔσματος.

II. *Προπαρασκευή.*—Ἐναρξίς τῆς προπαρασκευῆς γίνεται εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. γ ἐνέργειαν τῆς διδασκαλίας τῆς πρώτης φωνῆς. Οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν τότε τὴν 1ην φωνήν, ὃ δὲ διδάσκαλος τραγουδεῖ ἢ ἐκτελεῖ ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου τὴν 2αν, χωρὶς ὅμως νὰ κάμῃ λόγον τινὰ περὶ διφωνίας. Ἡδὴ αὕτη ἡ προάσκησις τῆς μουσικῆς ἀκοῆς πρὸς ἐξοικεῖωσιν εἰς τὸ ἀκουσμα τῆς δευτέρας φωνῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν 1ην γίνεται συστηματικῶς, καθισταμένου γνωστοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ σκοποῦ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας· π.χ. προσέετε τώρα νὰ ἀκούσετε πόσον ὠραιότερον εἶνε τὸ ἄσμα μὲ τὴν δευτέραν φωνήν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον οἱ μαθηταὶ χωρίζονται εἰς δύο ἡμιχόρια ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους τῆς

φωνῆς των (δὲν λαμβάνομεν δηλ. ὑπ' ὅψιν τίνες εἶνε ὑψίφωνοι καὶ ποιοὶ βαθύφωνοι). Τὸ ἐν ἡμυχόριον τραγουδεῖ τὴν 1ην φωνὴν καὶ ὁ διδάσκαλος τὴν 2αν, τὸ δὲ ἔτερον ἡμυχόριον δὲν τραγουδεῖ, ἀλλὰ προσέχει εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς διφωνίας. Εἴτα γίνεται ἐναλλαγή· ᾄδει τὸ 2ον ἡμυχόριον μετὰ τοῦ διδασκάλου, ἐκτελοῦντος πάντοτε τὴν 2αν φωνήν, καὶ ἀκροᾶται τὸ πρῶτον. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια, σπουδαιοτάτη διὰ τῆς μόρφωσιν μουσικῆς σκέψεως, δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπ' ἀρετόν.

III. Προσφορὰ τοῦ νέου. — Μετὰ τὴν ὡς ἄνω προπαρασκευὴν τῆς μουσικῆς ἀντιλήψεως τοῦ μαθητοῦ προβαίνομεν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς 2ας φωνῆς ἀκριβῶς, ὅπως εἰς τὴν προεκτεθείσαν ὑπ' ἀριθ. III ἐνέργειαν τῆς διδασκαλίας τῆς 1ης φωνῆς. Ἐχομεν δ' ἀπαραιτήτως ὑπ' ὅψιν, ὅτι *ἡ 2α φωνὴ διδάσκεται εἰς ὁλόκληρον τὴν τάξιν καὶ ὄχι εἰς τινὰς μόνον μαθητάς*. Ἡ κατὰ ταξιν τῶν μαθητῶν εἰς δύο φωνὰς ἀναλόγως τοῦ εἶδους τῆς φωνῆς των (ὑψίφωνοι, βαθύφωνοι), χρησιμεύουσα μόνον διὰ τὰς ἐπισήμους ἐκτελέσεις, θὰ γίγῃ ἐν τέλει εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. V ἐνέργειαν. Οἱ μαθηταί, οἱ ὅποιοι τυχὸν δυσκολεύονται εἰς τὴν ᾄσιν τῶν χαμηλῶν φθόγγων τῆς 2ας φωνῆς, δύναται νὰ τραγουδοῦν τούτους ἐλαφρότερα (P). Κατὰ τὴν προσφορὰν τοῦ νέου ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς μαθητάς νὰ ὑποτονθορίζουν τὴν πρώτην φωνήν.

IV. Ἐπεξεργασία. — Αὕτη διεξάγεται ὅπως καὶ εἰς τὴν 1ην φωνὴν ἐκτελουμένων τῶν 7 μερικωτέρων αὐτῆς ἐνεργειῶν. Κατὰ τὴν 7ην ἐνέργειαν, οἱ μαθηταί, οἱ ὅποιοι, ὡς ἐλέχθη, ἀκροῶνται τὸ ἀρμονικὸν σύνολον χωρὶς νὰ τραγουδοῦν, προσπαθοῦν νὰ διακρίνουν εἰς τὴν πολυφωνίαν τὴν 2αν φωνήν.

V. Ἐφαρμογή. — α'. Ἀφοῦ ἤδη ὅλοι οἱ μαθηταί ἔμαθον τὴν 2αν φωνήν, ἡ τάξις διαιρεῖται προχειρῶς, ὡς ἀνωτέρω, εἰς δύο ἡμυχόρια (ὄχι κατὰ τὸ εἶδος τῆς φωνῆς) καὶ γίνεται ἐξάσκησις εἰς τὴν σύγχρονον ἐκτέλεσιν τῶν δύο φωνῶν· αὕτη ἐνεργεῖται κατ' ἄρχάς PP. Τὸ ἐν ἡμυχόριον ᾄδει τὴν 1ην φωνήν καὶ τὸ ἄλλο τὴν 2αν, ἔπειτα γίνεται ἐναλλαγή. Ἀφοῦ προχωρήσῃ ἡ τοιαύτη ἐξάσκησις, καθ' ἣν συνιστᾶται εἰς τοὺς ἐκάστοτε ᾄδοντας τὴν 1ην φωνήν νὰ ἐκτελοῦν αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατὸν PP, διὰ νὰ μὴ παρασύρουν τὴν 2αν φωνήν, σχηματίζομεν μικροτέρας ομάδας ἀποτελουμένας κατ' ἄρχάς ἐκ τῶν μουσικωτέρων μαθητῶν, καὶ τέλος καταλήγομεν καὶ *ἐπιμένομεν πολὺ εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐξάσκησιν*, ἐξετάζοντες τοὺς μαθητάς εἰς τὴν διφωνίαν ἀνὰ δύο, πρῶτον μὲ ἐπικουρίαν μουσικοῦ ὀργάνου, καὶ ἔπειτα χωρὶς τοιαύτην (a capella). Εἰς τὴν τοιαύτην ἀτομικὴν ἐξέτασιν γίνεται πάντοτε ἐναλλαγή τῶν φωνῶν. Ὅταν ἐν τέλει ἐπιτευχθῇ, ὥστε ὁ ᾄδων τὴν 2αν φωνήν νὰ μὴ παρασύρεται ἀπὸ τὴν 1ην φωνήν, ἡ διδασκαλία θέτει ἀσφαλεῖς βάσεις διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς μουσικῆς ἀτομικότητος τῶν μαθητῶν.

β'. Ἐπειδὴ ἄλλοι μαθηταί ἔχουν ἰσχυροὺς τοὺς ὑψηλοὺς καὶ ἄλλοι τοὺς χαμηλοὺς φθόγγους, διὰ τὴν καλυτέραν ἀπόδοσιν τοῦ ᾄσματος κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐκτελέσεις χωρίζομεν ἐν τέλει τὴν τάξιν εἰς δύο ἡμυχόρια ἀναλόγως τοῦ εἶδους τῆς φωνῆς (ὑψίφωνοι, βαθύφωνοι) καὶ ἕκαστον τμήμα ἐκτελεῖ τὴν οἰκειάν φωνήν. Ἡ τοιαύτη κατὰ ταξιν εἶνε βεβαίως ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὡραίαν ἐκτέλεσιν τοῦ ᾄσματος, πάντως ὅμως δέον νὰ θεωρῇται ὡς ἐφαρμογὴ ἔχουσα ὠρισμένον σκοπὸν καὶ *οὐδαμῶς νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐξάσκησιν τοῦ συνόλου τῆς τάξεως εἰς τὴν διφωνίαν*. Κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς διφώνου χορωδίας διὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον σκοπὸν ἔχομεν ὑπ' ὅψιν, ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν δύο φωνῶν εἶνε περίπου, δύο τῆς πρώτης φωνῆς πρὸς ἓνα τῆς δευτέρας.

3. ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ.

1. *Ἡ ἐκλογή τῶν παιδαγωγικῶν ἡμάτων.*—Διὰ τὴν ἐξυπηρετήσῃ τὸν διττὸν αὐτοῦ σκοπὸν τὸ παιδαγωγικὸν ἥσμα, εἶνε ἀπαραίτητον, ὅπως τὸ ποιὸν ἀμφοτέρων τὸ συστατικὸν αὐτοῦ εἶνε ἀξιόλογον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως.

Α'. *Τὸ ποίημα.*—Τὸ ἡδόμενον ποίημα δέον:

α.) νὰ ἔχῃ διατυπωθῇ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ ὅχι εἰς τὴν καθαρεύουσαν ἢ ἀρχαῖζουσιν,

β.) νὰ εἶνε προῖον ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ὑπὸ τὴν ἐποψὴν περιεχομένου καὶ μορφῆς καὶ νὰ ἐκφράζῃ συναισθήματα εὐγενῆ, μὴ περιέχον χυδαίας λέξεις καὶ βαναύσους ἐκφράσεις,

γ.) νὰ ἔχῃ περιεχόμενον ἀνάλογον πρὸς τὴν διανοητικὴν ὥριμότητα καὶ τὸ φύλον τοῦ μαθητοῦ. Ἀποφεύγουμεν ἄρα τὴν ἐν σχολείοις θηλέων χρῆσιν ποιημάτων προσαρμοζομένων ἀποκλειστικῶς εἰς ἄρρενας μαθητὰς καὶ ἀντιθέτως. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον δέον νὰ ἀφορᾷ εἰς ιδέας γενικὰς καὶ νὰ μὴ ἔχῃ χαρακτηριστὰ ἀτομικόν.

δ.) Ἐπειδὴ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις τοῦ δημοτικοῦ σχολείου Α', Β', καὶ Γ', δὲν ἔχει εἰσέτι σχηματισθῇ ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ σημασίᾳ, περιοζόμεθα σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς ἥσματα περιεχομένου θρησκευτικοῦ φυσιογνωστικοῦ καὶ βιογνωστικοῦ ἀφίνοντες τὰ πατριωτικὰ διὰ τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Πρῶτον θὰ ἀγαπήσῃ τὸ παιδάκι τὸν Θεὸν καὶ τὴν φύσιν τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του καὶ θὰ ἐθισθῇ εἰς τὰς ποικίλας ἄλλας ἀρετὰς καὶ ἔπειτα θὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὴν φιλοπατρίαν, τὴν συνισταμένην πασῶν τῶν ἀρετῶν. Ἀπὸ τῆς Γ' τάξεως ἀρχίζει ἡ διδασκαλία ποιημάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος ὡς γενεθλίου γῆς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις ἀποφεύγουμεν τὴν συνήθη ἄφθονον χρῆσιν ἡμάτων πατριωτικῶν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ «μηδὲν ἄγαν», Ἡ κατάχρησις φέρει τὸν κόρον. Δέον νὰ ἀποβλέπωμεν ὅχι εἰς τὸ ποσόν, ἀλλ' εἰς τὸ ποιὸν τοῦ πατριωτικοῦ ἡσματος καὶ εἰς τὸν διδακτικὸν ἐκείνουν τρόπον, δι' οὗ θὰ χρησιμοποιήσωμεν καταλληλότερον τὸ διδαχθέν, ἵνα τοῦτο συντελέσῃ εἰς τὴν μόρφωσιν πατριωτικοῦ φρονήματος.

Β'. *Ἡ μελωδία.*—Ἡ μελωδία τοῦ παιδαγωγικοῦ ἡσματος

α.) πρέπει νὰ εἶνε προῖον ἀξιολόγου μουσικῆς ἐμπνεύσεως, ὥστε ν' ἀποδίδῃ ὅσον τὸ δυνατόν ἐκφραστικώτερον τὰς ιδέας τοῦ ποιήματος καὶ νὰ συντελῇ εἰς τὴν διέγερσιν εὐγενῶν συναισθημάτων,

β.) δὲν πρέπει νὰ εἶνε θρηνώδης, ἀλλὰ νὰ ἀποπνέῃ φαιδρὸτητα καὶ χάριν, νὰ εἶνε ὁμῶς ἐν ταύτῃ σοβαρὰ, κοσμία καὶ σώφρων, ἄσχετος πρὸς τὴν μουσικὴν τῶν ἀσέμων ἡμάτων.

γ.) Ἀποφεύγουμεν ἐντελῶς τὴν ἥσιν παιδαγωγικῶν ποιημάτων, τῶν ὁποίων ἡ μελωδία εἶνε γνωστὴ μὲ ἄλλο ποιητικὸν περιεχόμενον μὴ παιδαγωγικόν.

δ.) Αἱ μελωδίαὶ δέον νὰ εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὰς φωνητικὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν. Ἡ περιοχὴ τῆς παιδικῆς φωνῆς εἶνε περίπου: Νηπιαγωγεῖον ἢ Α'. τά-

εις Δημοτικῶν Ρε—Λα ἢ Σι, Β'. τάξις Δημοτικῶν Ρε ἢ Δο—Σι ἢ Δο, Γ'. τάξις Δο—Δο ἢ Ρε, Δ'. τάξις Δο—Ρε καὶ ἐνίοτε Μι, Ε'. καὶ ΣΤ'. τάξις Δο ἢ Σι καὶ ἐνίοτε Λα—Μι. Ἐν γένει ἀποφεύγομεν κατὰ τὸ δυνατόν τοῦ; ἄνω τοῦ Μι καὶ κάτω τοῦ Δο φθόγγου. Ὁ διδάσκαλος ἄρα πρέπει ἀταραχήτως νὰ κάμνῃ χρῆσιν τοῦ τονοδότου.

ε.) Ὁ χαρακτηρ καὶ τὸ ὕψος τῶν μελωδιῶν δεόν νὰ εἶνε ἀνάλογα πρὸς τὴν διανοητικὴν καὶ μουσικὴν μόρφωσιν καὶ τὸ φύλον τοῦ μαθητοῦ.

2. *Ἡ τάξις κατὰ τὴν Ὁδικὴν καὶ οἱ κανόνες τοῦ ἄσματος.*—Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁδικῆς τηροῦμεν ἀπόλυτον τάξιν εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν καὶ ἀποδίδομεν μεγίστην σημασίαν εἰς τὸν διακανονισμόν καὶ τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν λεπτομερειῶν.

α.) Ὁρίζομεν ἐπακριβῶς τὴν θέσιν τοῦ σώματος κατὰ τὸ ἄδεν ἐν καθίσματι καὶ ἐν ὀρθοστάσει καὶ ἐπιμένομεν εἰς τὴν πλήρη ἐξοικείωσιν τῶν μαθητῶν πρὸς ταύτην. Ἡ κανονικὴ θέσις τοῦ ἄδοντος εἶνε ἡ ἐν ὀρθοστάσει, καθ' ἣν τηρεῖται ἀκριβῶς ἡ θέσις τῆς γυμναστικῆς προσοχῆς ἐκτὸς τῶν χειρῶν, αἱ ὁποῖαι συνδέονται ἐλαφρῶς ὀπίσω τοῦ σώματος. Τὸ ἄδεν ἐν καθίσματι ἀποφεύγομεν κατὰ πάντα τρόπον, ὅπου ὅμως ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλει τοῦτο, δίδομεν τὰ καταλλήλους ὁδηγίας, διὰ νὰ μὴ κύπτουν οἱ μαθηταί, ἀλλὰ νὰ τραγουδοῦν μετὰ τὸν θώρακα εὐθυτενῇ, τοὺς ὥμους πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ στήθος ἐλαφρῶς προτεταμένον καὶ τὴν κεφαλὴν ὀρθίαν.

Ὁ ἄδων δεόν ν' ἀνοίγῃ ἐπιρκῶς τὸ στόμα, ὥστε ἡ μεταξὺ τῶν σιαγόνων ἀτόστασις νὰ εἶνε ἴση περίπου μετὰ τὸ πάχος τοῦ ἀντίχειρος, αἱ σιαγόνες νὰ εἶνε εὐθεταί, χωρὶς ἡ μία νὰ προέξῃ τῆς ἄλλης, ἡ δὲ γλῶσσα νὰ ἐφάπτεται τῶν τῶν κοπτήρων τῆς κάτω σιαγόνος. Αἱ συλλαβαὶ δεόν νὰ προφέρονται ἡρέμα καὶ συνδεδεμέναι πρὸς ἀλλήλας, τὰ δὲ φωνήεντα καθαρὰ, λαμβανομένης φροντίδος, ὅπως καθορισθῇ τὸ σχῆμα τοῦ στόματος κατὰ τὴν προφορὰν ἐκάστου τούτων. Τὰ σύμφωνα προφέρονται ταχέως, ἀλλὰ καθαρὰ. Δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα μεταξὺ δύο φωνηέντων προφέρονται μετὰ τοῦ δευτέρου φωνήεντος καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἀνήκουν εἰς αὐτὸ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ συλλαβισμού. Ἐπίσης ὁ ἄδων δεόν νὰ εἰσπνέῃ βαθέως, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀκούηται, νὰ ἐκπνέῃ δὲ ἡρέμα καὶ συνεχῶς καὶ ἐν γένει ν' ἀναπνέῃ κατὰ τὰς παύσεις, τὰ τέλη τῶν φράσεων καὶ ὅχι μεταξὺ τῶν συλλαβῶν τῆς λέξεως, ἐφ' ὅσον δ' εἶνε δυνατόν εἰς τὰ ἀσθενῆ μέρη τοῦ μέτρου. Ἐπίσης ἡ διακοπὴ τῆς φωνῆς κατὰ τὴν ἀναπνοὴν δεόν νὰ εἶνε ἀνεπαίσθητος. Κατὰ τὸ ἄσμα τονίζονται τὰ ἰσχυρὰ μέρη τοῦ μέτρου καὶ ἐπιδιώκεται παντὶ σθένει ἡ ἀκριβὴς ἀπόδοσις τοῦ ρυθμοῦ, ὅστις δεόν νὰ παραμένῃ ὁ αὐτὸς μέχρι τέλους τοῦ ἄσματος, καὶ ἡ τονικὴ ἀκρίβεια καὶ εὐστάθεια. Συνιστᾶται ὡσαύτως εἰς τοὺς μαθητὰς ν' ἀποφεύγουν κατὰ τὸ ἄδεν τοὺς ἀκαλαισθήτους μορφασμοὺς τοῦ προσώπου.

β.) Διὰ τὴν ἑναρξιν καὶ λήξιν τῶν ἀσκήσεων κάμνομεν χρῆσιν καταλλήλων παραγγελμάτων ἐπιμένοντες εἰς τὴν ἀκριβῆ πρὸς ταῦτα συμμόρφωσιν τῶν μαθητῶν. Ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας παρουσιάζεται ὑπὸ τὰς ἐξῆς κυριωτέρας μορφάς: 1) ὁ διδάσκαλος τραγουδεῖ ὑποδειγματικῶς (ἢ ἐκτελεῖ ὑποδειγματικῶς τὴν μελωδίαν ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου) καὶ τὰ παιδιὰ ἀκροῶνται ἐν σιγῇ· 2) ὁ

διδάσκαλος τραγουδεῖ (ἢ ἐκτελεῖ ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου) καὶ τὰ παιδιά παρακολουθοῦν PP, ἤτοι μὲ ταπεινοτάτην (κεφαλαικὴν) φωνήν· 3) ὁ διδάσκαλος τραγουδεῖ καὶ οἱ μαθηταὶ παρακολουθοῦν μὲ δυνατὴν φωνήν (f)· 4) οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν P, ἤτοι μὲ ταπεινὴν φωνήν, μὴ βοηθούμενοι ἀπὸ τὸν διδάσκαλον· 5) οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν f, ἤτοι μὲ δυνατὴν φωνήν, ὡσαύτως μὴ βοηθούμενοι ἀπὸ τὸν διδάσκαλον· 6) οἱ μαθηταὶ τραγουδοῦν κατὰ μεγάλας ἢ μικράς ομάδας καὶ κατ' ἄτομον· Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ διδάσκαλος παραγγέλλει «μόνος μου», εἰς τὴν δευτέραν «μαζὺ μου ἑλαφρά ἢ PP», εἰς τὴν τρίτην «μαζὺ μου δυνατὰ ἢ f», εἰς τὴν τετάρτην «μόνοι σας ἑλαφρά ἢ P», εἰς τὴν πέμπτην «μόνοι σας δυνατὰ ἢ f» καὶ εἰς τὴν ἕκτην ὁρίζει τὰς ἐξετασθησομένας ομάδας ἢ τὸν μαθητὴν· εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς λοιποὺς μαθητὰς νὰ παρακολουθοῦν τὸν ἐξεταζόμενον ὑποτονθορίζοντας. Ὡσαύτως ἀπαγορεύεται ἀπολύτως εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ παρακολουθοῦν τὸν διδάσκαλον κατὰ τὰς ὑποδειγματικὰς του ἐκτελέσεις ὑποτονθορίζοντας. Ἐκάστης τῶν ἄνω μορφῶν κάμνει χρῆσιν ὁ διδάσκαλος κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας, πάντως ὅμως ἢ καταλληλοτέρα διὰ τὴν ταχύτεραν καὶ ἀσφαλεστέραν ἐκμάθησιν εἶνε ἢ 2α, τῆς ὁποίας ἐπὶ πλέον ἢ καλὴ ἐφαρμογὴ ἀπαλάσσει τὸν διδάσκοντα πολλῶν κόπων καὶ ἐνοχλήσεων. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ αὐτοῦ γίνεται διὰ τοῦ παραγγέλματος· «πάλιν». Οἱ ἐξεταζόμενοι ἀρχίζουν τὸ ῥοσμά ἢ τὴν ψῳδικὴν ἄσκησιν πάντες ταυτοχρόνως κατόπιν σημείου τοῦ διδασκάλου, συνισταμένου εἰς κίνησιν τῆς δεξιᾶς χειρὸς συνήθως πρὸς τὰ κάτω (ὅταν τὸ ῥοσμά ἀρχεται ἀπὸ ἄρσιν, ἢ ἐναρξὺς γίνεται μὲ κίνησιν τῆς χειρὸς πρὸς τὰ ἄνω). Ἡ διακοπὴ ἢ παύσις ἐκτελεῖται συνήθως διὰ πλαγίας κινήσεως τῆς χειρὸς ὁρίζοντως ἀριστερά. Δοθέντος τοῦ σημείου τούτου εἰς οἷονδήποτε σημεῖον τοῦ ῥοσματος, πρέπει νὰ διακόψουν τὸ ῥοσμά ἀμέσως καὶ ταυτοχρόνως ὅλοι οἱ μαθηταί.

γ.) Διὰ νὰ συνειθίσουν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ εὐπρεπῶς ἴσταςθαι καὶ ἰδεῖν ἐνώπιον ἀκροατηρίου, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παραγγέλλομεν ἐπισήμους ἐκτελέσεις γνωστοῦ ῥοσματος, καθ' ἃς οὗτοι, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένας σχετικὰς λεπτομερείας, τηροῦν πλήρη ἀκινήσιαν, τὸ πρόσωπον σοβαρὸν καὶ τὸ βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸν διδάσκαλον. Ἐξαιρετικῶς κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκτέλεσιν τοῦ Ἑθνικοῦ Ὑμνου, ἢ ὁποία γίνεται ἐκφωνουμένου τοῦ παραγγέλματος «προσοχή», αἱ χεῖρες τίθενται εἰς θέσιν γυμναστικῆς προσοχῆς. Οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἐνστερνισθοῦν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ στιγμὴ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Ἑθνικοῦ Ὑμνου εἶνε ἱερὰ. Τὴν αὐτὴν γυμναστικὴν προσοχὴν παραγγέλλομεν, προκειμένου νὰ τραγουδήσουν ῥοσμά πρὸς χωρετισμὸν τῆς Σημαίας κατὰ τὴν κεκανονισμένην σχετικὴν ἐορτήν.

3. Αἱ διδασκαλαὶ ὥραι τῆς Ὁδικῆς.—Ἐπειδὴ διὰ τὴν πλήρη διδασκαλίαν τῆς μελωδίας τοῦ ῥοσματος δὲν ἀρκεῖ μία διδασκατικὴ ὥρα, χρησιμοποιούμεν πρὸς τοῦτο δύο τοιαύτας. Εἰς τὴν πρώτην διδασκατικὴν ὥραν περιλαμβάνομεν τὰς ὑπ' ἀριθ. I, II καὶ III θεμελιώδεις ἐνεργείας τοῦ προεκτεθέντος σχεδίου, εἰς δὲ ὑπ' ἀριθ. IV καὶ V. Κατὰ τὴν δευτέραν διδασκατικὴν ὥραν ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ θέμα διὰ τοιοῦτον μερικόν: τώρα, παιδιά, θὰ μάθωμε καλὺ-

αποτο-

τερα τό νέο τραγοῦδι, ποῦ ἤρχισαμε προχθές. Ἐν ἀνάγκῃ μεταχειριζόμεθα καί περισσοτέρας ὥρας.

4. *Πῶς κανονίζεται ἡ χρῆσις τῶν διαφόρων ἐνεργειῶν.*—Τὰς ἐν τῷ προεκτεθέντι σχεδίῳ διατυπωθείσας ἐνεργείας δὲν μεταχειριζόμεθα στερεοτύπως πάσας εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, ἀλλὰ κανονίζομεν τὴν χρῆσιν τούτων, ὥς καὶ τὴν φρασσεολογίαν, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τῆς ἀντιλήπτικῆς βαθμίδος καὶ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν. Εἰς τὴν πρώτην λ. χ. τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ ἢ προπαρασκευῆ (II) περιορίζεται εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 1 καὶ 2 μερικωτέρας ἐνεργείας, τῆς δευτέρας· μάλιστα διεξαγομένης κατὰ τὸν ἀπλούστερον τρόπον (κατ' ἀρχὰς καταβάλλεται ἐνταῦθα προσπάθεια, ὅπως οἱ μαθηταὶ τραγουδήσουν μὲ εὐστάθειαν δύο ἢ τρεῖς θεμελιώδεις φθόγγους τῆς κλίμακος τοῦ ἤσματος), ἡ δὲ ἐπεξεργασία (IV) περιορίζεται εἰς τὰς ὑπ' ἀριθ. 1, 2 καὶ 4, εἰτα προστίθεται ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 καὶ βαθμυδὸν αἱ λοιπαί. Πάντως ὅμως, ὅταν ἡ διδασκαλία γίνεται ἐξ ἀρχῆς κανονικῶς καὶ ἀνελλιπῶς, ἀπὸ τῆς Γ' τάξεως εἶνε ἐφαρμοσίμοι πᾶσαι αἱ προμνησθεῖσαι ἐνέργειαι.

5. *Ποῖον τὸ μέτρον εἰς τὰς διαφόρους ἐνεργείας.*—Δὲν διεξάγομεν τυπικῶς τὰς ποικίλας ἐνεργείας, ἀλλ' ἐμβαθύνοντες εἰς τὸ πνεῦμα ἐκάστης, προσπαθοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν τελείως τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον αὕτη ἐπιδιώκει. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν διδάσκομεν ἀφθόνως ἤσματα ἀδιαφοροῦντες ἂν τὰ ἔμαθον ἢ ὄχι οἱ μαθηταί, ἢ ἀρκοῦμενοι εἰς τὸ ὅτι τὰ ἔμαθον ὀλίγοι τοιοῦτοι, ἀλλ' ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἰδιαίτατα ἐν τῇ Μουσικῇ ἰσχύει τὸ «οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ», προτιμῶμεν νὰ γνωρίζουν ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἐν ἄσμα καλῶς ἢ πολλὰ ἐσφαλμένως. Ὡσαύτως δὲν ἀρκοῦμεθα εἰς τὴν ὁμαδικὴν διδασκαλίαν καὶ ἐξέτασιν, ἀλλ' ἐπιμένομεν κυρίως εἰς τὴν ἀτομικὴν διδασκαλίαν.

6. *Ἡ μέριμνα διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ ποιοῦ τῆς φωνῆς.*—Θεωροῦμεν ἐν ἑκ τῶν κυριωτέρων μελημάτων, τὸ νὰ βελτιώσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν τὸ ποιὸν τῆς φωνῆς τῶν μαθητῶν, τὸ ὁποῖον εἰς τοὺς περισσοτέρους παρουσιάζει ἀγροίκον μορφὴν. Πρὸς τοῦτο εἰς κάθε εὐκαιρίαν ἐπιμένομεν εἰς τὰς ὁδηγίας περὶ τοῦ σχήματος τοῦ στόματος κατὰ τὴν προφορὰν τῶν συλλαβῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν φωνηέντων καὶ ἐπιχειροῦμεν τὴν μόρφωσιν καλοῦ τόνου ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένου συστήματος καὶ δι' εἰδικῶν ἀσκήσεων, ἐκτελειομένων κυρίως διὰ τῆς φωνῆς α, διὰ τὴν ὁποίαν συνιστῶμεν νὰ μὴ ἀνοίγουν πολὺ τὸ στόμα καὶ νὰ ἐκφωνῇται αὕτη ὄχι ὡς καθαρὸν α, ἀλλὰ κλίνουσα ὀλίγον πρὸς τὸ ου. Ὡς πρὸς τοὺς ἔχοντας ἐλαττωματικὰς τὰς φωνητικὰς χορδὰς λαμβάνεται ἰδιαιτέρα μέριμνα. Τηροῦμεν κατάλογον τῶν ὁπωσδήποτε ὑστερούντων, τοὺς ὁποίους ἐξετάζομεν καὶ ὑποβοηθοῦμεν συχνότερα. Οἱ τοιοῦτοι, κοινῶς παράφωνοι καλούμενοι, δὲν εἶνε περισσότεροι λῶν 5—10 ο). Τὰ περισσότερα παιδιὰ, φαινομενικῶς παράφωνα δὲν εἶνε πραγματικῶς τοιαῦτα, ἀλλὰ δυσκολεύονται νὰ τραγουδήσουν ἔνεκα συστολῆς (τοῦτο εἶνε συνηθέστατον εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις), ἢ ἔχουν ἀσταθὴ φωνήν, ἢ ὁποία δι' ἐπιμελοῦς καὶ μεθοδικῆς ἀσκήσεως δύναται νὰ γίνῃ φά; 1) ὁ Ἐν γένει δ' ἐπιδιώκομεν τὴν ἐξοικείωσιν εἰς τὴν εὐδιάκριτον μουσικὴν μελωδίαν ἐπὶ τῇ, οὕτως ὥστε ν' ἀποφεύγωμεν τὸ σύννηθες σφάλμα τοῦ ἀνάρθου

ῥσματος, καθ' ὃ ὁ ἀκροατὴς δὲν ἀντιλαμβάνεται πολλάκις οὐδὲ λέξιν τοῦ ᾄδου-
μένου ποιήματος.

7. *Τί ἀποφεύγομεν ὡς παραβλάπτον τῆς μόρφωσιν μουσικῆς ἀτομι-
κότητος.*—Μεταχειρίζομεθα κατὰ τὴν διδασκαλίαν ὡς βοηθητικὸν ὄργανον τὸ
βιολί, ἀρμόνιον ἢ πιάνο, μικρὸν ὅμως κατὰ μικρὸν ἐξασθενοῦμεν τὴν διὰ τοῦ
μουσικοῦ ὄργάνου ὡς καὶ διὰ τῆς φωνῆς βοήθειαν, καὶ ἐν τέλει ἀφίνομεν τοὺς
μαθητὰς νὰ τραγουδοῦν χωρὶς τοιαύτην ἐπικουρίαν, διευθύνοντες τὸ ᾄσμα διὰ
τῶν ὑπὸ τοῦ εἰδους τοῦ μέτρου ὑπαγορευομένων κινήσεων τῆς χειρὸς. Ἡ ἐνί-
σχυσις διὰ τῆς φωνῆς ἢ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου παύει ἐντελῶς μετὰ τὴν ἐν τῷ
προεκτεθέντι σχεδίῳ ὑπ' ἀριθ. 4 μερικὴν ἐνέργειαν τῆς ἐπεξεργασίας (III). Οἱ
μαθηταὶ πρέπει νὰ ἐξοικειωθοῦν εἰς τὸ ᾄδειν χωρὶς συνοδείαν (a capella) καὶ νὰ
ἀποκτήσουν αὐτοπεποιθήσιν καὶ μουσικὴν ἀτομικότητα, ἥτις παραβλάπτεται
ἀπὸ τὴν διαρκῆ ἐνίσχυσιν.

8. *Ὑγιεῖναι ἀπόψει.*—α'.) Τὸ παιδικὸν ᾄσμα, ὡς ἐλέχθη, πρέπει νὰ
ἐκτελεῖται εἰς τὴν ἐκάστοτε περιοχὴν τῆς παιδικῆς φωνῆς. Ἡ μὴ τήρησις
τῆς ἀρχῆς ταύτης συνεπάγεται. ἀφ' ἐνός τὴν διαστρέβλωσιν τῶν φωνητικῶν
χορδῶν καὶ καθιστᾷ οὕτως ἀδύνατον τὴν μετέπειτα διαμόρφωσιν καλῆς
φωνῆς, ἐξ ἄλλου δὲ ἐπιφέρει σοβαρὰν βλάβην τῶν λίαν εὐπαθῶν ἀναπνευ-
στικῶν ὀργάνων τοῦ παιδός. β'.) Παραμοίαις βλάβας ἐπιφέρει καὶ ἡ μὴ τή-
ρησις τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ὑπ' ἀριθ. 2 παραγράφῳ τῶν γενικῶν ἀρχῶν ἐκ-
τιθεμένων ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ σώματος κατὰ τὸ ᾄδειν. Τὸ ᾄδειν ἐν καθί-
σματι ἀποφεύγομεν ὡς ἀνθυγιεινόν, ἐκτὸς ἂν κατορθώωμεν νὰ τηροῦν οἱ
μαθηταὶ καθήμενοι τὴν δέουσαν στάσιν καὶ ν' ἀποφεύγουν τὴν συνήθη κύφωσιν.
γ'.) Ἀπαγορεύεται ἀπολύτως τὸ ᾄδειν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν γυμναστικῶν ἀσκή-
σεων. Δύνανται οἱ μεγάλοι μόνον μαθηταὶ νὰ τραγουδοῦν ἐν κανονικῷ βαδί-
σματι ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους: 1) νὰ βαδίζουν εὐρρυθμῶς, 2) νὰ πρὸς τοιαύτην χρῆ-
σιν ῥσματα νὰ ἔχουν ἀπαραιτήτους ρυθμικὴν ἀγωγήν ἐμβατηρίου, 3) νὰ δίδεται
τὸ παράγγελμα τῆς ἐνάρξεως τοῦ ῥσματος εἰς τὴν προσήκουσαν στιγμὴν, 4) νὰ
ἀρχίζῃ τὸ ᾄσμα ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν κατάλληλον τόνον, 5) νὰ εἶνε ἐξοικειωμένοι τε-
λείως οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν κανονικὴν κατὰ τὸ ᾄσμα ἀναπνοήν. Ἐφ' ὅσον καὶ εἰς
ἔτι τῶν ἀνω ὅρων δὲν τηρεῖται, ἀποφεύγομεν τὸ ᾄδειν ἐν κινήσει. Εἰς τὰ χορευ-
τικὰ ῥσματα δύνανται νὰ τραγουδοῦν οἱ μεγάλοι μαθηταὶ τηρουμένων τῶν ἀνω-
τέρῳ ὑπ' ἀριθ. 3, 4 καὶ 5 ὅρων, χωρὶς ὅμως νὰ γίνεται κατάχρησις εἰς τὴν
τοιαύτην ἀνάγκην, λαμβανομένων πάντοτε καὶ τῶν καταλλήλων μέτρων, ὅπως ἡ
κόπωσις τῶν μαθητῶν περιορίζεται εἰς τὸ ἐλάχιστον. δ'.) Ἀμέσως μετὰ τὸ ῥα-
γετὸν καὶ τὴν κοιλώδη γυμναστικὴν δὲν πρέπει νὰ τραγουδοῦν οἱ μαθηταί. Ἀπο-
φεύγομεν ἀπολύτως τὸ μάθημα τῆς Ὁδικῆς κατὰ τὴν ὥραν 2—3 μ.μ. ε'.) Ἀμέ-
σως μετὰ τὴν Ὁδικὴν δὲν πρέπει νὰ πίνουν οἱ μαθηταὶ ἢ νὰ ἐκτίθενται εἰς ψυχρὰ
ρεύματα. στ'.) Ὅταν τὰ παιδιά εὐρίσκωνται εἰς τὴν μεταβατικὴν κατάστασιν τῆς
φωνῆς τῶν ἀπὸ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν ἀνδρικὴν, συμπίπτουσιν συνήθως μεταξὺ
τοῦ 14ου καὶ 15ου ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν, δὲν πρέπει νὰ τραγουδοῦν. Ἀντιλαμ-
βανόμεθα τὴν τοιαύτην κατάστασιν ἐκ τῆς παραμορφώσεως, τὴν ὁποίαν ἀποτό-
μως ὑφίσταται ἡ παιδικὴ φωνή.

9. *Ἡ μουσικὴ διδασκαλία ἀποτείνεται εἰς τὴν σκέψιν.* Ἐπειδὴ ἡ μουσικὴ εἶνε ἐπιστήμη ἅμα καὶ τέχνη, δὲν περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὸ νὰ θέτωμεν εἰς ἐνέργειαν τὰ φωνητικὰ ὄργανα τοῦ μαθητοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κατωτάτης εἰς τὰς ἄνω τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀποτείνόμεθα εἰς τὴν σκέψιν τοῦ μαθητοῦ, προσπαθοῦντες νὰ τὸν καταστήσωμεν ἱκανόν, ὅπως καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ τοῦ ἐπιστητοῦ ἐρευνᾷ τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἐκάστοτε δυνάμεων του. Ἡ τοιαύτη ἀντίληψις ἔχουσα ὡς βάσιν τὴν αὐτενέργειαν τοῦ τροφίμου, ἀφ' ἐνὸς συντελεῖ κατὰ μικρὸν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς μουσικῆς διδασκαλίας ἐν τῷ παιδαγωγικῷ σχολείῳ, τὴν μόρφωσιν δηλ. μουσικοῦ διαφέροντος, ἐξ ἄλλου δ' ἀποβαίνει εἰς τῶν σπουδαιοτάτων παραγόντων διὰ τὴν εἰδολογικὴν μόρφωσιν τοῦ παιδευομένου.

10. *Τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιδείξεως.*—Ἀποφεύγομεν ἐπιμελῶς πᾶσαν ἐνέργειαν, ἣτις ἔχει ἀπλῶς ἐπιδεικτικὸν σκοπὸν καὶ δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸν προορισμὸν τοῦ ἐν λόγῳ μαθήματος εἰς τὸ παιδαγωγικὸν σχολεῖον, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ μουσικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ τροφίμου κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ συντελέσῃ αὐτὴ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ γενικοῦ σκοποῦ τῆς ἀγωγῆς, ἥτοι τὴν μόρφωσιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος. *Μουσικὴ ἄρα διδασκαλία, μὴ ἔχουσα ὕψ' ὅψιν ἀποκλειστικῶς τὸ συμφέρον τοῦ παιδευομένου, ἀλλ' ἐξυπηρετοῦσα οἰονδήποτε ἄλλον σκοπόν, οὐδεμίαν ἔχει θέσιν ἐν τῷ σχολείῳ*, διότι ὄχι μόνον εἶνε ματαιοπονία, ἀλλὰ καὶ ἀποβαίνει πρόξενος σωματικῆς καὶ ἰδίᾳ σοβαρᾶς ἠθικῆς βλάβης ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων.

11. *Πότε κρίνεται ἐπιτυχοῦσα ἡ διδασκαλία.*—Τὴν μουσικὴν διδασκαλίαν κρίνομεν ἐπιτυχοῦσαν, ὅταν ἕκαστος μαθητῆς μόνος καὶ χωρὶς ἐπικουρίαν τῆς φωνῆς ἢ μουσικοῦ ὄργανου ἀποβῇ ἱκανὸς νὰ τραγουδήσῃ τὸ διδασκόμενον καλῶς ὑπὸ ρυθμικὴν καὶ μελωδικὴν ἔκφασιν καὶ δὴ χωρὶς βαθμιαίαν ἀνύψωσιν ἢ κατάπτωσιν τῆς φωνῆς ἀπὸ τὴν ὀξύτητα τῆς οἰκείας κλίμακος.

12. *Τὰ ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα.*—Μεγάλην σημασίαν ἀποδίδομεν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾠμάτων. Τὸ μάθημα δέον νὰ ἀρχίσῃ καὶ τελειώῃ δι' ἐνὸς καταλλήλου ἐκκλησιαστικοῦ ᾄματος, ὅπως τοῦ τῆς Πεντηκοστῆς «Εὐλογητὸς εἶ Χριστέ...». Διδάσκομεν ἀνελλιπῶς τὰ ἀπολυτίκια τῶν ἐκάστοτε ἑορτῶν. Ὡσαύτως ἡ σειρὰ τῶν λειτουργικῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 16 καὶ ἐφεξῆς, ἡ ὁποία εἶνε διδακτὴ καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Γ'. δημοτικοῦ, πρέπει νὰ ψάλλεται ἀπὸ καλῶς κατηρτισμένον καὶ τελείως πειθαρχοῦντα χορὸν μαθητῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διδασκάλου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτάς. Οὕτω καθίσταται στενότερος ὁ σύνδεσμος τῶν δύο παραγόντων, σχολείου καὶ ἐκκλησίας, οἵτινες τὸν αὐτὸν ἐπιδιώκουν σκοπόν.

Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τῶν διδασκόντων τὰ ἐκκλησιαστικὰ ᾄσματα ἐπὶ τῶν ἐξῆς: Α'.) Ἡ ποικιλία τῶν ρυθμικῶν μέτρων εἶνε ἀνάγκη ἐπιβεβλημένη ὑπὸ τοῦ τοπικοῦ ρυθμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀκολουθοῦν τὰ μέλη τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καὶ ἰδίως τὰ σύντομα τοιαῦτα. Ἐπειδὴ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐκτεθοῦν ἐνταῦθα οἱ λόγοι τοῦ ἰδιαίτερου τούτου ρυθμικοῦ μηχανισμοῦ, οἱ διδάσκοντες τὰ ἐκκλησιαστικὰ ταῦτα μέλη δέον νὰ τονίζουν τὴν φωνὴν περισσότερον ὄχι ἀδιακρίτως εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκαστοῦ μέτρου, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνους τοὺς φθόγγους, οἱ ὁποῖοι τονίζονται ἐν τῷ κειμένῳ.

Β'). Ὁ δεύτερος ἤχος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, πρὸς ὃν ψάλλονται τὰ ὑπ' ἀριθ. 1, 6, 9, 11, 12, 13, 18, 19, 20, 21 καὶ 22 ἐκκλησιαστικά μέλη δὲν ἀποδίδεται διὰ τῶν διαστημάτων τοῦ πενταγράμμου, διότι οὔτε τὸ ἡμιτόνιον Σολ.—Λα ὕφεςις, οὔτε τὸ τριημιτόνιον Λα ὕφ.—Σι δύνανται νὰ ἀποδώσουν τὰ διαστήματα τοῦ ἤχου τούτου, ἔχοντος τὸ μὲν διάστημα Σολ.—Λα ὕφ. μεγαλύτερον τοῦ ἡμιτονίου, τὸ δὲ Σι φυσικόν χαμηλότερον, οὕτως ὥστε μεταξὺ τοῦ Λα ὕφ. καὶ τοῦ Σι φυσικόν νὰ μὴ ἀκούεται τριημιτόνιον, ἀλλ' εἰς ὑπερμείζων τόνος. Ἡ ἀπόδοσις τῶν διαστημάτων τούτων εἶνε κατορθωτὴ μόνον διὰ τῆς φωνῆς καὶ ἐκ τῶν ὀργάνων διὰ τοῦ βιολίου· διὰ τοῦτο ἀποφεύγομεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἁνω ἁσμάτων διὰ τοῦ πιάνου ἡ ἁρμονίου.

Γ'). Ὡς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ᾄσμα σημειουμένη ρυθμικὴ ἀγωγή (♩=120) εἶνε μᾶλλον γοργή, ἰσχύει δὲ διὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἐπομένων ἐκκλησιαστ. ᾠμάτων.

III. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.

Ἐνωσιωγραφεῖον ἢ Α'. τάξις Δημοτικοῦ. Ἡ ἀγγελάδα, σελ. 23.—Κόττα μου, κοττοῦλά μου, σελ. 23.—Παιδάκι καὶ αὐλάκι, σελ. 24.—Πετεινός, σελ. 24.—Φεγγαράκι, σελ. 24.—Ἡ κλωσσα, σελ. 25.—Τὸ ἡμερονύκτιον, σ. 26.—Χελιδόνι, σ. 26.—Παιδάκι καὶ πουλάκι, σ. 33.

Β'. Δημοτικοῦ. Παιδικὴ προσευχή, σελ. 21.—Ἡ αὐγοῦλα, σελ. 27.—Πρὶν κοιμηθοῦν, σελ. 27.—Τὸ κρυφτό, σελ. 28.—Ὁ βοσκός, σελ. 28.—Ἡ βοσκοπούλα, σελ. 29.—

Γ'. Δημοτικοῦ. Προσευχή, σελ. 22.—Ἀνοιξίς, σελ. 30.—Κουκουρίκι, σελ. 30.—Ἡ κυψέλη, σελ. 31.—Ὁ τρυγητός, σελ. 32.—Χελιδόνι μου γοργό, σελ. 34.—Τὰ βουνά, σελ. 34.—Τὸ καλοκαίρι, σελ. 35.—Ὁ χορὸς τῆς χελώνας, σελ. 51.—Ὁ καῦμος τοῦ γέρον, σ. 52.

Δ'. Δημοτικοῦ. α'. Μονόφωνα. Στὴ βοσκή, σελ. 35.—Στὴ φουρτούνα, σελ. 39.—Ἡ πηγὴ, σελ. 36.—Ἡ μάννα τοῦ Μακεδόνας, σελ. 64. β'. Δίφωνα. Πρωτομαγιά, 37.—Ἡλιοβασιλεμα, σελ. 39.—Τ' ἀηδόνι, σελ. 42.—Ἐθνικὸς Ὕμνος, σελ. 53.—Εἰν' ἡ Πατρίδα μας, σελ. 54.

Ε'. Δημοτικοῦ. α' Μονόφωνα. Τῆς Ἀγίας τὸ γιοφύρι, σελ. 40.—Δίχως μαννοῦλα, σελ. 44.—Ὁ χορὸς τοῦ Ζαλόγγου, σελ. 55.—Ὁ κλέφτης, σελ. 57. β' Δίφωνα. Θαλασσινὸ τραγοῦδι, σελ. 41. Νανούρισμα, σελ. 43.—Ὁ πόθος τῆς Πατρίδος, σελ. 57.—Ἡ 25ῃ

Μαρτίου, σελ. 65.—**Στὴ Σημαία μας**, σελ. 70.—**Το τραγοῦδι τοῦ σπαθιοῦ**, σελ. 71.—**Ἡ σημαία μας**, σελ. 71.

ΣΤ'. Δημοτικοῦ. α'. Μονόφωνα. Οἱ κλέφτες τοῦ Βάλτου, σελ. 57.—**Ἡ κλέφτικη ζωὴ**, σελ. 58.—**Χαλάσματα**, σελ. 59.—**Ὁ ἥλιος τῆς Ἑλλάδος**, σελ. 60.—**Οἱ Κολοκοιτριναῖοι**, σελ. 69. **β'. Δίφωνα. Δέσεις** σελ. 22.—**Τὸ τραγόνι**, σελ. 44.—**Βαρκαρόλα**, σελ. 61.—**Ὁ Μάης**, σελ. 47.—**Ἡ ἀνοιξίς**, σελ. 45.—**Ἡ ἐπιστροφή**, σελ. 62.

Χορὸς μερῶν μαθητῶν. α'. Μονόφωνα. Τὰ κλεφτόπουλα, σελ. 61.—**Ὁ χρυσοπράσινος ἀητός**, σελ. 46. **β'. Δίφωνα. Τὸ ψάρεμα**, σελ. 49.—**Νανούρισμα**, σελ. 48.—**Ὁ κόσμος μὲ τὰ βάσανα**, σελ. 48.—**Τῆς γαλανῆς τὸ φόρεμα**, σ. 51.—**Μεσολόγγι**, σ. 63.

Σημ. 1. Ἀποφεύγομεν κατὰ τὸ δυνατὸν νὰ διδάσκωμεν τραγοῦδι ὀριζόμενον διὰ τάξιν τινὰ εἰς τάξεις προηγουμένας αὐτῆς. Τοῦναντίον ἄσματα ὀριζόμενα διὰ τινὰ τάξιν δύνανται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ διδασκάλου νὰ διδάσκωνται εἰς πολλὰς ἐπομένας τάξεις. Ἐκ τῶν ἁσμάτων τῆς Ε'. καὶ ΣΤ'. τάξεως τὰ πλεῖστα εἶνε κατάλληλα καὶ διὰ χορὸν μεγάλων μαθητῶν, ὅποτε ἄδονται εἰς ὑψηλοτέρους τόνους.

Σημ. 2. Τὰ ἐκκλησιαστικά ἄσματα διδάσκονται κατὰ τὴν ἐκάστοτε εὐκαιρίαν εἰς πάσας τὰς τάξεις ἀπὸ τῆς Γ'. δημοτικοῦ καὶ ἐφεξῆς, γινόμενης τῆς ἐπιλογῆς κατὰ τὴν διανοητικὴν ὀριμότητα τῆς τάξεως.

Σημ. 3. Ὡς χορευτικά τραγοῦδια (χορὸς καλαματιανός) δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ ὑπ' ἀριθ. 46, 51, 56, 58, 76, 79, 83, 86 καὶ ὡς ἐμβατήρια(*) τὰ ὑπ' ἀριθ. 67, 75, 77, 87, 88, 90 καὶ 91.

(*) Ἰκανὸς ἀριθμὸς ἐμβατηρίων ὑπάρχει εἰς τὸ «Παράρτημα Μουσικῆς παιδαγωγικῶν σχολείων» Α. Ἀργυροπούλου.

